

Radboud Universiteit

Universiteit: Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit: Faculteit der Letteren
Opleiding: Premaster Nederland-Duitsland Studies
Begeleider: Dr. Eva Knopp
Tweede beoordelaar: Prof. dr. Paul Sars

Bachelorscriptie

Keuzemotivatie voor het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtal

01.06.2022

Auteur: Kyra Knols
Studentnummer: S1087084

Samenvatting

Motivatie is een belangrijke component bij het leren van een nieuwe vaardigheid en er bestaan veel factoren die deze motivatie kunnen beïnvloeden. Dit geldt ook voor het leren van een vreemde taal. Aangezien het aantal middelbare scholieren in Nederland dat aan het einde van hun middelbare schooltijd voor een universitaire studie met Duits kiest ieder jaar steeds verder afneemt, is het van belang te begrijpen wat van invloed is op de motivatie voor de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal. In dit onderzoek is de vraag onderzocht, welke factoren voor studenten in Nederland een rol spelen bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal. Om dit te onderzoeken is een vragenlijst, die ondervraagt wat studenten in Nederland heeft aangezet tot hun keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal, afgenomen. De antwoorden van de studenten op de stellingen van de vragenlijst zijn in het voorliggende onderzoek met oog op de achtergrondfactoren, afstand tot de grens van de plaats waar de student is opgegroeid en de regelmaat van het contact met Duitstalige personen, vergeleken en geanalyseerd. Er werd verwacht dat de afstand tot de grens van de plaats waar de student opgegroeid is en de regelmaat van het contact met Duitstalige personen van invloed zouden zijn op de motivatie van de student. Aan de hand van dit onderzoek is vastgesteld dat deze achtergrondfactoren geen beduidende invloed hebben op de motivatie voor de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal. Dit betekent dat de studenten met deze kenmerken niet door andere motivationele factoren gedreven worden bij de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal dan studenten zonder deze kenmerken. Daarnaast blijkt uit het voorliggende onderzoek dat de factoren die het meest van invloed zijn op de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal de interesse voor talen in het algemeen, de houding tegenover de Duitstalige bevolking en landen en de carrièremogelijkheden zijn. Uit het onderzoek van Jansen en De Vogelaer (2019) naar de keuzemotivatie voor de studie Neerlandistiek aan de Westfälische Wilhelms Universität Münster zijn de interesse voor talen in het algemeen en de carrièremogelijkheden ook als belangrijkste keuzefactor naar voren gekomen. Daarnaast heeft het onderzoek van Gardner (2007) naar het leren van vreemde talen ook aangetoond dat houding tegenover de anderstalige gemeenschap een van de belangrijkste motivationele factoren is bij het leren van een tweede taal.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Inleiding	5
2. Theoretische onderbouwing	7
2.1 Motivatie.....	7
2.2 Motivatiemodel.....	9
2.2.1 Invloedsfactoren.....	10
2.2.2 Verder relevant onderzoek	14
2.3 Deelvragen en verwachtingen	15
3. Methodiek.....	16
3.1 Onderzoekspopulatie	16
3.2 Instrumenten en operationalisatie	18
3.3 Procedure en verwerking	20
3.4 Validiteit en betrouwbaarheid	21
4. Resultaten	22
4.1 Analyses per factor	23
4.1.1 Analyse factor Carrière mogelijkheden.....	23
4.1.2 Analyse factor Aanmoediging en steun van buitenaf.....	26
4.1.3 Analyse factor Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers.....	28
4.1.4 Analyse factor Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking.....	31
4.1.5 Analyse factor Ervaring met Duits op de middelbare school.....	34
4.1.6 Analyse factor Interesse voor talen in het algemeen.....	37
4.1.7. Analyse factor Interesse voor de Duitse taal	40
4.1.8 Analyse factor Interesse in de cultuur en het land.....	43
4.1.9 Analyse factor Willekeur	46
4.2 Factorenanalyse keuzemotivatie.....	48
5. Conclusie.....	49
6. Slot	52
6.1 Discussie.....	52
6.2 Aanbevelingen	54
6.3 Vervolgonderzoek	55
7. Verwijzingen	57
8. Bijlagen	59

Bijlage 1. Vragenlijst.....	59
Bijlage 2. Stellingen gesorteerd per beraamde factor.....	60
Bijlage 3. Afstand van woonplek waar respondent is opgegroeid tot aan de grens	62
Bijlage 4. Berekening factorenanalyse keuzemotivatie.....	64
Bijlage 5. Vreemde talen die de respondenten geleerd hebben	66

1. Inleiding

Wat is van invloed op de motivatie van middelbare scholieren en toekomstige studenten voor het leren van de Duitse taal? Dit is een vraag die docenten Duits in het middelbaar en hoger onderwijs zich stellen nu steeds minder middelbare scholieren Duits in hun profielkeuze betrekken en de belangstelling voor een vervolgstudie met Duits als hoofdtaal aan de universiteit afneemt (Duitsland Instituut Amsterdam z.d. b). De keuze voor het vak Duits in de bovenbouw is de laatste jaren behoorlijk onder druk komen te staan, wat te maken heeft met de overheid die Duits niet meer als een kernvak beschouwt, waardoor het geen verplicht schoolvak meer is (Rijksoverheid 2022). In 2019 volgde 74% van Nederlandse scholieren naast het verplichte Engels ten minste een tweede vreemde taal, maar de keuze voor de Duitse taal verliest hier echter aan populariteit ten opzichte van Frans (Het Financieele Dagblad 2019).

De keuze om wel of geen Duits te leren wordt dus al in een vroeg stadium binnen de studieloopbaan van een leerling gemaakt en heeft op zijn beurt invloed op de keuze voor de vervolgopleiding van de middelbare scholier. Het Duitsland Instituut Amsterdam (z.d. b) stelt dat de verzwakte positie van het Duits op de middelbare school doorwerkt op de universiteit. Aangezien Duits niet meer als kernvak beschouwd wordt is het voor middelbare scholieren niet stimulerend na het afronden van de middelbare school een studie met Duits als hoofdtaal te gaan volgen en deze keuze valt dan ook snel af. Dit is ook terug te zien in het lerarentekort bij het vak Duits in Nederland. Nederland heeft een tekort aan docenten Duits en de lerarenopleiding Duits levert niet genoeg docenten aan om dat gat op te vullen. Dit tonen de voorspellingen van het onderzoeksinstituut Centerdata aan, dat voorspelt dat er een docententekort dreigt van 135 fte bij Duits in 2023 (Duitsland Instituut Amsterdam z.d. c). Gebleken is dat het aantal eerstejaars studenten voor een Bachelor Duitse Taal en Cultuur of Duitslandstudies aan de Radboud Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht gezamenlijk 44 was in 2021 (StudieKeuze 2021). Dit is een gering aantal vergeleken met de opleiding Engelse Taal en Cultuur waar per universiteit in Nederland gemiddeld 90 eerstejaars studenten per jaar starten (Studiekeuze 2022). Met het oog op deze cijfers rijst de vraag waardoor de interesse voor het studeren van de Duitse taal afneemt en welke factoren van belang zijn bij de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal op de universiteit in Nederland.

Als argument voor het belang van de goede beheersing van de Duitse taal wordt vaak de positie van Duitsland als belangrijkste handelspartner aangehaald (Duits-Nederlandse Handelskamer 2022). In 2020 werd er door Nederland voor 84 miljard euro aan goederen uit Duitsland geïmporteerd, hierdoor staat Nederland op plaats vier van de belangrijkste export-

handelspartners van Duitsland (Duits-Nederlandse Handelskamer 2022). Naast de zakenwereld zijn ook andere redenen voor het leren van de Duitse taal van belang. Immers is Duitsland het grootste buurland van Nederland en zullen mensen in de grensregio er belang bij hebben. Ook verbreedt kennis van de Duitse taal het wederzijds culturele begrip door de mogelijkheid in de moedertaal van Duitsers te communiceren en te leren over het cultureel erfgoed, Duits is immers de taal van bijvoorbeeld Goethe en Bach.

Bij het aanleren van nieuwe vaardigheden is motivatie in de regel van belang. Het leren van een taal is in het algemeen een integraal onderdeel van het opgroeien en noodzakelijk om te communiceren en deel te nemen aan de samenleving. Het belang dat een eerste taal heeft ontbreekt vaak bij een vreemde taal. Bijvoorbeeld bij het leren van een vreemde taal op school waar iedereen al een eerste taal spreekt en het gebruik van de vreemde taal wordt beperkt tot de schoolcontext. Er zijn echter veel voordelen verbonden aan het beheersen van meerdere talen, maar de beheersing is niet absoluut noodzakelijk en als gevolg daarvan speelt. Er bestaat een verschil tussen de tweede taal en een vreemde taal. Dit onderscheid berust op de verwerving van de taal. Duits als tweede taal wordt in een Duitse omgeving ongestuurd, in een informele situatie verworven. Duits als vreemde taal wordt in de schoolcontext geleerd (Vries 1988). Voor dit onderzoek wordt Duits als vreemde taal onderzocht. Er bestaan veel factoren die deze motivatie kunnen beïnvloeden. Op basis van deze gegevens luidt de onderzoeksvraag voor dit onderzoek als volgt: *“Welke factoren spelen voor studenten in Nederland een rol bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtal”*.

Het onderzoek is met name gericht op het vinden van de belangrijkste motivatiefactoren van studenten voor het kiezen voor een studie met Duits als hoofdtal op de universiteit in Nederland om zo te kunnen zien wat van belang is voor de studenten en inzicht te verkrijgen in het verlies aan populariteit van universitaire studies met Duits als hoofdtal. Wanneer er meer studenten voor een studie met Duits als hoofdtal zouden kiezen zou het mogelijk kunnen zijn het tekort aan mensen met kennis van de Duitse taal op professioneel gebied terug te dringen. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met de Faculteit der Letteren van de Radboud universiteit.

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 de relevante theorie voor het onderzoek bestudeerd. De gebruikte methode voor dit onderzoek wordt in hoofdstuk 3 besproken. In hoofdstuk 4 worden de verkregen resultaten getoond en geanalyseerd. Vervolgens worden de conclusies op basis van de verkregen resultaten getoond en wordt de onderzoeksvraag beantwoord in hoofdstuk 5. En als laatste worden de resultaten en conclusies nader besproken in de discussie en wordt er een voorstel gedaan voor een eventueel vervolgonderzoek in hoofdstuk 6.

2. Theoretische onderbouwing

Gezien het belang van motivatie bij het aanleren van nieuwe vaardigheden wordt in dit hoofdstuk de al bekende theorie met betrekking tot motivatie in het algemeen en bij het leren van een vreemde taal besproken. Tevens wordt de relevante theorie behorend bij het motivatiemodel alsmede de invloedsfactoren, waaronder verschillende soorten houdingen, binnen dit model bekeken. Tot slot worden de deelvragen en verwachtingen besproken.

2.1 Motivatie

Motivatie wordt algemeen beschouwd als een van de belangrijkste componenten die van invloed zijn op de beslissing een vreemde taal te gaan leren, op de volharding daarin, de vooruitgang en de doeltreffendheid van het leerproces (Okuniewski 2012, 54). Volgens Gardner (2007, 10) is het echter lastig om een eenvoudige definitie van motivatie te geven, hoewel men vele kenmerken van het gemotiveerde individu kan benoemen. Motivatie definieert Gardner (2007, 2) daarom als een continu proces dat gebaseerd is op het verlangen en de interesses van een persoon en het wordt afgeleid aan de hand van het vertonen van doelgerichte activiteiten en de inspanning van deze persoon. Het doel op zichzelf, hoewel het een factor is die een rol speelt binnen de motivatie, is geen meetbare factor. Dat wil zeggen, terwijl het doel een stimulus is die aanleiding geeft tot motivatie, worden verschillen in motivatie weerspiegeld in de volgende aspecten; de inspanning die wordt geleverd om het doel te bereiken, de wil om het doel te bereiken en de houding tegenover de activiteit die bij het bereiken van het doel betrokken is. Waar het bij het leren van een vreemde taal om gaat is dat het doel een keuze is. De keuze verwijst hier naar het feit dat de student kiest om te leren, terwijl de andere kenmerken betrekking hebben op het leerproces zelf; de hoeveelheid energie die de student investeert in het leren van de taal en hoe lang de student volhoudt (Dörnyei en Ushioda 2011, 61). Motivatie is dus een proces dat niet direct geobserveerd en waargenomen kan worden, maar afgeleid kan worden van de genoemde factoren, die op hun beurt ook weer beïnvloed worden.

Voor het thema motivatie is de sociaalpsychologische benadering van Gardner van belang voor dit onderzoek. Deze theorie is gebaseerd op de veronderstelling dat het leren van vreemde talen in veel opzichten verschilt van het leren van andere vakken omdat taal bijdraagt tot de sociale aard van de mens en een belangrijk element van zijn identiteit vormt (Okuniewski 2012, 55). De theorie is gebaseerd op de overtuiging dat men bij het leren van een vreemde taal, zich naast het eigen maken van de talige kennis, ook met sociale en culturele aspecten binnen het leerproces en de te leren taal in aanmerking komt. Dit betekent dat componenten van een ander cultuur in het zelfbeeld van de eigen cultuur geïntegreerd worden. Dit kan alleen gebeuren

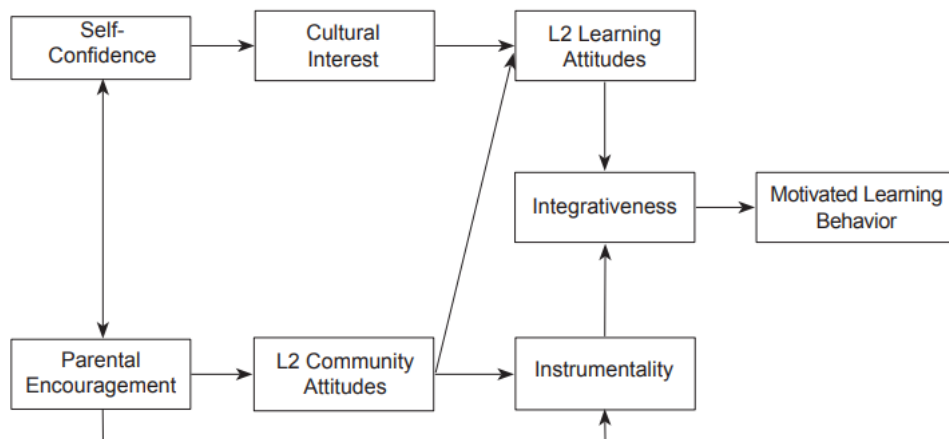
wanneer de leerling positief staat tegenover de culturele gemeenschap van de te leren taal, met deze gemeenschap in contact zou willen komen of hier deel van uit zou willen maken Gardner (1985, 132).

Gardner (1985, 132) richtte zich binnen deze theorie op twee classificaties in het sociaalpsychologische model; integratieve en instrumentele motivatie. Leerlingen met een integratieve motivatie willen de taal leren om de mensen die de taal spreken beter te begrijpen en te leren kennen. Het betekent niet alleen de bereidheid om de taal te beheersen, maar ook de cultuur van de andere gemeenschap te leren kennen, de verschillende aspecten ervan te begrijpen, mensen te leren kennen, contact met hen te leggen, alsmede de bereidheid om zich te mengen in het functioneren van de andere taalgemeenschap (Okuniewski 2012, 55). Voor leerlingen met een instrumentele motivatie is het leren van een vreemde taal in de eerste plaats een pragmatisch middel om bepaalde materiële doelen te bereiken, zoals het krijgen van een baan, promotie of het verbeteren van de sociale status dankzij een betere opleiding. In dit geval wordt de vreemde taal en haar cultuur meer beschouwd als een hulpmiddel bij het bereiken van persoonlijke doelen (Okuniewski 2012, 55). Volgens Okuniewski (2012, 55) gaat het leren van een vreemde taal vaak gepaard met instrumentele motivatie, omdat kennis van vreemde talen ook nuttig is bij het oplossen van verschillende praktische problemen, zoals het verkrijgen van toegang tot vakliteratuur of zich redden tijdens een bezoek aan het buitenland. Binnen het sociaalpsychologisch model zijn genoemde factoren zoals de houding ten opzichte van vreemde taalgemeenschappen, interesse in de cultuur van die gemeenschappen, een algemene belangstelling voor vreemde talen, de sociale omgeving of angst voor het gebruik van de geleerde vreemde taal van belang voor de invloed op de motivatie in haar geheel (Okuniewski 2012, 57). Er wordt gesteld dat leerlingen die het meest succesvol zijn bij het leren van een vreemde taal, diegenen zijn die zich interesseren voor de mensen die de taal spreken, die de cultuur bewonderen en die de wens hebben om vertrouwd te raken met of zelfs te integreren in de samenleving waarin de taal wordt gebruikt (Oroujlou en Vahedi 2011, 996). Omdat integratieve motivatie bij het leren van de Duitse taal openheid voor de Duitse cultuur en de gemeenschap die deze taal spreekt betekent, lijkt het waarschijnlijk dat deze motivatie meer bijdraagt aan het bereiken van het ultieme prestatieniveau dan andere motivatietypes volgens Okuniewski (2012, 61). Ook heeft onderzoek van Gardner (1985, 133) aangetoond dat studenten die integratieve redenen verkiezen boven instrumentele redenen hogere niveaus van motivationele intensiteit vertonen.

2.2 Motivatiemodel

Onder andere op basis van de besproken theorie met betrekking tot de motivatie voor het leren van een vreemde taal en uitkomsten van zijn onderzoek naar de motivatie van leerlingen Duits in Polen heeft Okuniewski (2012, 57) een model (figuur 1) ontworpen waarin de belangrijkste factoren die van invloed zijn op het leren van een vreemde taal beschreven zijn. Binnen het model gaat het om de keuze voor Duits op school en niet als vervolgopleiding. Op grond van het sociaalpsychologisch model van Gardner (1985, 133) zijn de twee meest onderzochte concepten van motivatie voor het leren van een vreemde taal, integratieve en instrumentele motivatie, in verband gebracht met motiverende gedragingen. Omdat motivatie een latente variabele is, wat betekent dat het niet direct waargenomen kan worden, is voor de totstandkoming van het model van Okuniewski (2012, 57) motivatie gemeten door middel van beantwoorde stellingen. Uit het onderzoek zijn de volgende factoren naar voren gekomen die het model vormgeven: zelfvertrouwen met betrekking tot taalvaardigheid, culturele belangstelling, houding tegenover het leren van de vreemde taal, ouderlijke steun, houding tegenover de anderstalige gemeenschap en integratieve en instrumentele motivatie. Deze factoren zijn ook in onderzoeken van Dörnyei naar motivatie voor het leren van een vreemde taal naar voren gekomen (Dörnyei, Csizér en Németh 2006). Okuniewski heeft tussen deze factoren samenhang gevonden en deze factoren leiden volgens hem tot gemotiveerd leergedrag (figuur 1). Gemotiveerd leergedrag omvat de hoeveelheid moeite een leerling bereid is te doen om een taal te leren en hoe volhardend deze leerling hierin is. In het licht van eerder onderzoek suggereerde Dörnyei (2006) ook verbanden tussen zelfvertrouwen met betrekking tot taalvaardigheid en ouderlijke steun. De factoren zelfvertrouwen met betrekking tot taalvaardigheid en houding ten opzichte van de anderstalige gemeenschap worden verondersteld beïnvloed te worden door culturele belangstelling (Dörnyei 2006). Opgemerkt moet worden dat het model van Dörnyei (2006) in aanzienlijke mate gebaseerd is op Engelse taalstudies. Omdat houding en overtuigingen met betrekking tot taalgemeenschappen en taalstatus anders zullen zijn met betrekking tot de Duitse taal, kan niet worden verondersteld dat het model onafhankelijk is van het type van de taal (Dörnyei, Csizér en Németh 2006).

Figuur 1. Model gemotiveerd leergedrag van Okuniewski (2012)

Nadat Okuniewski (2012, 57) dit model heeft toegepast in zijn eigen onderzoek naar motivatie bij leerlingen Duits in Polen is de conclusie getrokken dat het gemotiveerd leergedrag direct beïnvloed wordt door drie latente variabelen: zelfvertrouwen met betrekking tot taalvaardigheid, integrativiteit en de houding ten aanzien van het leren van talen. Oroujlou en Vahedi (2011, 996) wijzen erop dat zowel integratieve als instrumentele motivatie elkaar aanvullen en niet exclusief zijn. Leerlingen beschikken zelden over één vorm van motivatie bij het leren van een vreemde taal, maar over eerder een combinatie van beide oriëntaties.

De motivatie die in dit theoretisch kader besproken is betreft het effect van motivatie met betrekking tot het leren van een vreemde taal, onder andere in de schoolcontext. In het voorliggende onderzoek wordt verondersteld dat wanneer een persoon gemotiveerd is voor het leren van een vreemde taal, deze persoon eventueel ook gemotiveerd zou kunnen zijn tot het kiezen van een talenstudie op universitair niveau, daarom worden dezelfde invloedsfactoren onderzocht, zoals Okuniewski (2012) deze onderzocht heeft in het onderzoek naar het leren van vreemde talen door middelbare scholieren.

2.2.1 Invloedsfactoren

Binnen het voorliggende onderzoek staat het model van Okuniewski (2012, 57) centraal. In een later hoofdstuk worden hier de resultaten die verkregen zijn door middel van de afgenomen vragenlijst aan toegevoegd. Er zijn op basis van de bestudeerde literatuur voor de vragenlijst, horend bij dit onderzoek, stellingen beraamd binnen de factoren van het model van Okuniewski (2012, 57). De relevante literatuur omvat de vragenlijsten en bevindingen uit het onderzoek van Salomo (2014) naar de beleving van Duitsland en de Duitse taal door middelbare scholieren wereldwijd en het onderzoek van Jansen en De Vogelaer (2019) naar de belangstelling voor een studie Neerlandistiek aan de Westfälische Wilhelms Universität in Münster. Ook is het

onderzoek van Riemer (2016) naar de houding van studenten ten opzichte van de Duitse taal in 21 landen die zich zowel binnen als buiten Europa bevinden van belang. Zo zijn er voor dit onderzoek de volgende factoren beraamd: Carrière mogelijkheden (instrumentality), aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement), sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness), houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes), ervaring met Duits op de middelbare school (12 learning attitudes), interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes), interesse voor de Duitse taal (12 learning attitudes), interesse in de cultuur en het land (cultural interest) en tot slot willekeur (instrumentality).

Carrière mogelijkheden (instrumentality)

De verwachting dat men betere baankansen heeft wanneer men Duits spreekt, speelt binnen het onderzoek van Salomo (2014, 14) een belangrijke instrumentele factor, daarvan kan afgeleid worden dat de leerlingen Duits als een belangrijke internationale taal ervaren. Duits leren voor betere carrière mogelijkheden is voor Nederlandse middelbare schoolleerlingen in de bovenbouw, waar Duits niet meer verplicht is, de belangrijkste reden voor hun keuze voor Duits. Hier moet echter de kanttekening geplaatst worden dat het hier gaat om het hebben van kennis van de Duitse taal en dat dit niet betekent dat de ondervraagde leerlingen ook geïnteresseerd zijn in een vervolgstudie Duits om hun carrière mogelijkheden te vergroten. Voor het voorliggende onderzoek zijn voor het onderzoeken van het belang van deze factor onder andere de volgende stellingen geformuleerd: 'Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kans op de arbeidsmarkt' en 'Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn'.

Aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement)

Wanneer deze factor van belang is betekent het dat middelbare scholieren rekening houden met de wens van de ouders en de steun die zij ontvangen bij hun keuze. Ook kan de mening van vrienden van belang zijn bij de keuze. De ervaring met de Duitse taal op de middelbare school speelt hierbij mee in zoverre de vraag gesteld wordt of het enthousiasme van de taaldocent en eventuele aanmoediging de leerling tot de keuze voor een studie Duits aanzet heeft. Uit het onderzoek van Riemer (2016) blijkt namelijk dat verdere componenten voor uitgesproken en ontbrekende motivatie in de loop van het leerproces kunnen worden toegeschreven aan de onderwijsmethode en de docent, welke om het beste resultaat te kunnen behalen gevarieerd en tegelijkertijd uitdagend moet zijn. Voor het onderzoeken van deze factor zijn de volgende stellingen geformuleerd: 'Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer', 'Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren' en 'mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren'.

Sociale omgeving/ persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness),

Het meertalig opgegroeid zijn en/of het hebben van Duitstalige familie en vrienden kan de motivatie voor het kiezen voor een studie met Duits ook beïnvloeden. Een centraal patroon dat Riemer (2016) in haar onderzoek gevonden heeft is de invloed van het leren van Duits op school op de motivatie de kennis te kunnen gebruiken buiten de schoolcontext, zoals bijvoorbeeld bij het communiceren met familie en/of vrienden. Ook is de woonplek en de hiermee gepaard gaande afstand tot Duitsland een relevante factor (Jansen en De Vogelaer 2019). Binnen het onderzoek van Jansen en de Vogelaer (2019) is naar voren gekomen dat voor de keuze voor de opleiding Neerlandistiek aan de Westfälische Wilhelms Universität de afstand tot de Nederlandse grens een belangrijke factor is, dit wordt duidelijk doordat 60 van de 62 studenten die deelgenomen hebben aan het onderzoek in het grensgebied zijn opgegroeid. In het voorliggende onderzoek zijn er voor het onderzoeken van deze factor bijvoorbeeld de volgende stellingen geformuleerd: ‘Ik ben meertalig met Duits opgegroeid’ en ‘Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen’.

Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes)

Deze factor wordt door Salomo (2014) als een stimulerende factor gezien voor het leren van een vreemde taal. Volgens Dagneu en Latchanna (2009) wordt houding aanvaard als een belangrijk concept om menselijk gedrag te begrijpen en wordt het gedefinieerd als een mentale toestand die overtuigingen en gevoelens includeert. Aan de hand van de theorie van Gardner (2007, 13-15) wordt het begrip houding uitgelegd middels twee verschillende soorten houdingen. Er wordt gekeken naar de houding ten opzichte van het leren van de taal en de houding ten opzichte van de anderstalige gemeenschap. De eerste houding is duidelijk een onderwijskundige houding, terwijl de tweede vooral een sociale houding is. Spolsky (1969, 271): “Een van de belangrijkste gedragsfactoren is de houding van de leerling tegenover de taal en haar sprekers”. Gardners (2007, 13-15) analyse heeft tot de conclusie geleid dat de eerste soort houding redelijk consistent gerelateerd is aan prestatie en de tweede soort houding een meer variabele set relaties laat zien. Een houding is relatief stabiel, vanwege zijn veronderstelde voorgeschiedenis, maar het is vatbaar voor verandering onder bepaalde voorwaarden (Gardner 2007, 13-15). De volgende stellingen zijn geformuleerd: ‘Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit Duitstalige landen’ en ‘Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld’.

Ervaring met Duits op de middelbare school (l2 learning attitudes)

Leerlingen kunnen gemotiveerd zijn omdat ze zich interesseren voor de Duitse taal of omdat er een externe plicht achter zit, respectievelijk intrinsieke en extrinsieke motivatie genoemd (Ryan

en Deci 2000). Volgens Riemer (2016) leidt in de landen waar Duits als verplicht schoolvak aangeboden wordt, het verplichte karakter van het vak hoofdzakelijk tot extrinsieke motivatie, hierdoor wordt de motivatie, net zoals bij instrumentele motivatie, als een pragmatisch middel gezien om bepaalde materiële of verplichte doelen te bereiken. Pas als leerlingen inzien dat taalvaardigheden ook buiten het klaslokaal van waarde zijn ontstaat er meer intrinsieke motivatie (Riemer 2016). Vaak is het klaslokaal de plek waar de eerste kennismaking met de Duitse taal en cultuur plaatsvindt en de houding tegenover de taal gevormd wordt. De taal wordt in dit geval gekoppeld aan de cultuur en geschiedenis. Voor het voorliggende onderzoek zijn er voor het achterhalen van het belang van deze factor onder andere de volgende stellingen geformuleerd: ‘Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school’ en ‘Duits was een van mijn favoriete vakken op school’. Naast het feit dat Duits een verplicht vak is in de onderbouw in Nederland hebben leerlingen binnen de onderzoeken van Salomo (2014), Jansen en De Vogelaer (2019) en Riemer (2016) ook andere redenen gegeven waarom zij Duits leren.

Interesse voor talen in het algemeen (l2 learning attitudes)

Overtuigingen over het leren van een taal worden direct geassocieerd met succes bij het leren van de taal en de hiervoor benodigde motivatie (Lennartsson 2008). Volgens Lennartsson (2008) kunnen de overtuigingen van studenten een obstakel zijn als ze geloven dat ze de vreemde taal niet succesvol kunnen leren. Een negatieve houding kan leiden tot obstakels bij het leren van een taal. Voor het meten van het belang van deze factor zijn onder andere de volgende stellingen geformuleerd: ‘Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging’ en ‘ik vind het leren van vreemde talen makkelijk’.

Interesse voor de Duitse taal (l2 learning attitudes)

Naar de houding van middelbare schoolleerlingen en interesse voor het schoolvak Duits is door het DIA (2017a) onderzoek gedaan in 2010 en 2017, dit is het Belevingsonderzoek. De eerste keer dat het onderzoek uitgevoerd werd, was in 2010 naar aanleiding van de aanhoudend lage belangstelling voor het vak Duitse taal onder middelbare schoolleerlingen. Op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het Duitslandbeeld in 2017 in het algemeen verbeterd is ten opzichte van 2010. Volgens DIA (2017a, 43): “Bijna 40% van de ondervraagde leerlingen vindt de Duitse taal ‘zeer interessant’ of ‘redelijk interessant’. Dat is ca. 7% meer dan in 2010. Een grote groep, meer dan 40% van de leerlingen, staat ‘neutraal’ tegenover de taal, wat een stijging van ca. 10% betekent ten opzichte van 2010.” Uit het onderzoek van Salomo (2014) blijkt dat ongeveer 50% van de ondervraagde middelbare scholieren in Nederland Duits een leuk schoolvak vindt. De interesse voor de Duitse taal en het plezier dat er aan het schoolvak beleefd wordt stemmen dus in grote mate overeen. Onder andere de volgende stellingen zijn

gevraagd binnen het onderzoek met betrekking tot deze factor: 'Ik vind de Duitse taal makkelijk' en 'ik kon voor mijn studie al goed Duits'.

Interesse in de cultuur en het land (cultural interest)

Wanneer er naar het Duitslandbeeld wereldwijd gekeken wordt, valt op dat voornamelijk leerlingen uit landen die geografisch ver verwijderd zijn van Duitsland, zich interesseren voor Duitsland, de Duitse taal en de cultuur. Dit is een gevolg van de duidelijk verschillende rollen die culturele oriëntatie binnen het onderwijs spelen in de geografisch ver verwijderde landen en landen die zich dichtbij Duitsland bevinden. In landen die geografisch ver verwijderd van Duitsland zijn, speelt de culturele oriëntatie een groter rol binnen het middelbaaronderwijs (Riemer 2016, 39). Als gevolg hiervan ontstaat er een positiever beeld van Duitsland, belangstelling voor Duitstalige literatuur, geschiedenis en cultuur. Voor leerlingen uit geografisch ver verwijderde landen fungeert de culturele oriëntatie als belangrijke en aanhoudende motivatoren om Duits te leren (Riemer 2016, 40). Deze bevindingen staan in tegenstelling tot de interesse van middelbare scholieren voor de Duitse taal uit omliggende landen van Duitsland. Zij hebben duidelijk minder interesse voor het land, de taal en de cultuur (Salomo 2014, 17). De stellingen die hierbij horen zijn: 'Ik lees graag Duitstalige literatuur' en 'ik luister graag naar Duitstalige muziek'.

Willekeur (instrumentality)

Het feit dat er voor een studie met Duits in Nederland geen numerus fixus bestaat, kan ook een van de redenen zijn waarom studenten voor een studie met Duits kiezen, zonder verdere motivationele factoren. Voor het meten hiervan zijn de volgende stelling geformuleerd: 'Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft' en 'Ik ben gewoon begonnen met een studie met Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uit haal'.

2.2.2 Verder relevant onderzoek

Naast de besproken onderzoeken met betrekking tot de motivatie voor het leren van de Duitse taal door middelbare schoolleerlingen is er is er door Jansen en De Vogelaer (2019) aan de andere kant van de grens onderzoek gedaan naar welke redenen eerstejaarsstudenten hebben om een studie Neerlandistiek te volgen. In het kader hiervan is er een vragenlijst uitgezet onder de eerstejaarsstudenten Neerlandistiek aan de Westfälische Wilhelms Universität in Münster. Wat in dit onderzoek opviel is dat wanneer er naar de herkomst van de studenten gekeken wordt, de overgrote meerderheid (60 v.d. 62 bevroegden) in steden en dorpen vlak bij de Nederlandse grens zijn opgegroeid. Waar wel de kanttekening geplaatst moet worden dat hoofdzakelijk in het grensgebied Nederlands een schoolvak is, waar Duits in heel Nederland als middelbare schoolvak aangeboden wordt. Naast de woonplek en de voorkennis van de Nederlandse taal

zijn er nog andere factoren die onderzocht zijn om te bepalen welke factoren van invloed zijn op de keuze voor een studie Neerlandistiek. Wanneer er gekeken wordt naar de door de studenten drie meest genoemde redenen waarom ze voor de studie Neerlandistiek gekozen hebben, is de meest genoemde reden dat ze plezier beleven aan het leren van de Nederlandse taal. De tweede meest genoemde reden is omdat de student taaldocent wenst te worden en als derde reden wordt de algemene passie voor vreemde talen genoemd. Daarnaast heeft ook een kleine groep studenten (13 studenten) aangegeven dat de afwezigheid van een numerus fixus een van de drie hoofdredenen voor de studiekeuze was, zij interesseren zich ook minder voor de Nederlandse literatuur- en cultuurwetenschap dan de overige studenten. Ook werd er bekend, dat een sociale factor als meertalig met Nederlands opgegroeid zijn, geen grote rol speelt bij de keuze voor de studie Neerlandistiek. Samenvattend kan er dus gesteld worden dat de motivatie voor een studie Neerlandistiek aan de Westfälische Wilhelms Universität Münster vooral afhankelijk is van de passie voor vreemde talen, de nabijheid van de grens en de interesse voor het lerarenberoep.

2.3 Deelvragen en verwachtingen

Op basis van de bestudeerde literatuur luidt de onderzoeksvraag voor dit onderzoek als volgt: *“Welke factoren spelen voor studenten in Nederland een rol bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal”*

Deze hoofdvraag wordt beantwoord met behulp van de volgende deelvragen:

1. Welke factoren beïnvloeden de motivatie voor het leren van een vreemde taal?
2. Bestaat er een verschil in motivationele factoren tussen studenten die in de grensregio Nederland-Duitsland zijn opgegroeid en studenten die niet in de grensregio zijn opgegroeid?
3. Bestaat er een verschil in motivationele factoren tussen studenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en studenten die niet regelmatig contact hebben met Duitstalige personen?

De verwachtingen met betrekking tot de resultaten van dit onderzoek zijn dat de afstand tot de Duitse grens van de plek waar de student opgegroeid is en de hoeveelheid contact met Duitstalige personen invloed zullen hebben op de motivationele factoren voor de keuze voor een studie met Duits. Verwacht wordt dat deze beiden achtergrondfactoren er voor zullen zorgen dat de studenten met deze kenmerken over andere motivationele factoren beschikken met betrekking tot hun keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal dan studenten die niet over deze kenmerken beschikken.

3. Methodiek

In dit hoofdstuk wordt de methodologie van het voorliggende onderzoek besproken. Het onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal onder studenten in Nederland is het centrale doel van dit onderzoek. Voor dit doel wordt een vragenlijst gebruikt, die ontwikkeld is op basis van de al bestaande vragenlijst van het onderzoek van Jansen en De Vogelaer (2019) voor het onderzoek naar de keuze van Duitse studenten voor een studie Neerlandistiek. Deze vragenlijst is aangepast op basis van de bestudeerde literatuur van het voorliggende onderzoek. In subhoofdstuk 3.1 wordt de onderzoekspopulatie omschreven en uitgelegd hoe de keuze voor deze onderzoekspopulatie tot stand is gekomen. In subhoofdstuk 3.2 worden de gebruikte instrumenten uitgelegd en wordt de operationalisatie van de onderzochte variabelen omschreven. Subhoofdstuk 3.3 gaat in op de procedure en de verwerking van de resultaten en 3.4 toont de validiteit en betrouwbaarheid van het voorliggende onderzoek aan.

3.1 Onderzoekspopulatie

De studenten die voor dit onderzoek van belang zijn, zijn studenten die een studie met Duits volgen aan de Rijksuniversiteit Groningen, de Radboud Universiteit, de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht. Onder een universitaire studie met Duits wordt een Bachelor-, Premaster- of Masteropleiding met Duits als hoofdtaal en ook een BA- of MA-studie op ander vakgebied met een Minor Duits verstaan. Er is gekozen voor de bovenstaand genoemde universiteiten, omdat dit de universiteiten zijn waaraan je een universitaire studie met Duits kan volgen. De studenten zijn geselecteerd middels een aselechte steekproef waarbij de onderzoekspopulatie op grond van belangrijk geachte variabelen, in dit geval geografische spreiding van de universiteiten, wordt opgedeeld in een aantal groepen, in dit geval de universiteiten. Voor het meten van bepaalde eigenschappen van deze populatie zijn alle studenten benaderd die een van de in de tabel 1 genoemde studies volgen, er is dus geen selectie gemaakt. Er is geprobeerd alle studenten van de genoemde studies met hoofdtaal als Duits te benaderen via de docenten van de desbetreffende universiteiten. Of alle studenten binnen deze studies daadwerkelijk bereikt zijn valt niet te achterhalen. 67 respondenten hebben deelgenomen aan het onderzoek. De verdeling van de respondenten zijn per universiteit en opleiding weergegeven in tabel 1.

Rijksuniversiteit Groningen	Respondenten	
	Man	Vrouw
<ul style="list-style-type: none"> Bachelor: Europese taal- en cultuurstudies met Duits 	4	6
International relations met Duits	1	5
Geschiedenis	1	1
Totaal	7	11
Radboud Universiteit	Respondenten	
	Man	Vrouw
<ul style="list-style-type: none"> Bachelor: Duitse Taal en Cultuur 	1	8
International Business Communication		1
<ul style="list-style-type: none"> Premaster: Nederland-Duitsland Studies 		1
<ul style="list-style-type: none"> Master: Nederland-Duitsland Studies 		5
Educatieve master Duits	2	3
<ul style="list-style-type: none"> Minor: binnen American Studies 	1	
<ul style="list-style-type: none"> Onbekend 	1	
	5	19
Universiteit van Amsterdam	Respondenten	
	Man	Vrouw
<ul style="list-style-type: none"> Bachelor: Duitslandstudies 		3
<ul style="list-style-type: none"> Premaster: Educatie en communicatie track Duits 		1
<ul style="list-style-type: none"> Master: Leraar voorbereidend hoger onderwijs in de Taal- en Cultuurwetenschappen 		1
<ul style="list-style-type: none"> Educatieve master Duits 	1	
Totaal	1	5
Universiteit Leiden	Respondenten	
	Man	Vrouw
<ul style="list-style-type: none"> Bachelor: Duitse Taal en Cultuur 	1	6
Totaal	1	6
Universiteit Utrecht	Respondenten	

	Man	Vrouw
<ul style="list-style-type: none"> Bachelor: Duitse Taal en Cultuur Taal- en cultuurstudies met Duits Master: Duitse Taal en Cultuur Educatie en communicatie Interculturele communicatie Master: Leraar voorbereidend hoger onderwijs 	2	7 1 1
Totaal	2	10
Totaal alle universiteiten	16	51

Tabel 1. Verdeling respondenten over de universiteiten

3.2 Instrumenten en operationalisatie

Voor dit onderzoek is er data verzameld op basis van fieldresearch. Dit fieldresearch berust op kwantitatief onderzoek, doordat de data verzameld is op basis van een vragenlijst met merendeels gesloten vragen. De open vragen die in de vragenlijst gesteld werden, dienden voor toelichting door de respondent. Er is gekozen om resultaten te verzamelen door middel van een vragenlijst omdat motivatie, zoals besproken, niet direct waargenomen kan worden. Hierdoor was het niet mogelijk het onderzoek uit te voeren op basis van een experiment. Het interview is ook geen geschikte onderzoeksmethode doordat er dan te weinig bereik zou zijn, wat het onderzoek minder representatief zou maken. Deze vragenlijst is online afgenomen in de Nederlandse taal onder de steekproefpopulatie. Zo kon er een grote groep studenten bereikt worden en is de vragenlijst ook begrijpelijk voor studenten die nog niet vertrouwd zijn met de Duitse taal. De vragenlijst is opgesteld en afgenomen met het programma Qualtrics.

De vragenlijst is onderverdeeld in drie delen. Voordat de student kon beslissen of deze deel wenste te nemen aan het onderzoek is er een brief (bijlage 1) met informatie met betrekking tot het onderzoek getoond. Hierin is te lezen dat deelname vrijwillig is en op elk moment tijdens het onderzoek beëindigd kan worden en de toestemming ingetrokken kan worden. In deze brief is het doel van het onderzoek beschreven en wat er van de student verwacht wordt. Daarnaast is er ook aangegeven wat er met de verzamelde gegevens gebeurt. Om de vragenlijst te kunnen invullen moest er eerst een online toestemmingsverklaring ondertekend worden. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen van de Radboud Universiteit (ETC-GW nummer 2022-0910).

Het tweede deel van de vragenlijst is een achtergrondvragenlijst. Hierbij is er rekening gehouden met factoren die mogelijk van invloed kunnen zijn op de antwoorden van de deelnemers. Denk aan geslacht, moedertaal, geografische ligging van de universiteit en waar de student is opgegroeid. Deze gegevens vormen de onafhankelijke variabelen binnen het onderzoek. Op basis van deze gegevens kan er uitgezocht worden welke achtergrondfactoren van invloed zouden kunnen zijn op de motivatie van de student om voor een studie met Duits te kiezen. Daarnaast is er ook gekeken of er contact is met Duitse personen in de privésfeer.

In het derde deel van de vragenlijst staat de studiekeuzemotivatie voor Duits centraal. Binnen dit deel van het onderzoek is aan de hand van stellingen de motivatie voor de keuze voor een studie met Duits gemeten, dit is een latente factoren structuur. Deze stellingen met betrekking tot motivatie vormen meetpunten voor het bepalen van de motivatie van de studenten voor het kiezen voor een studie met Duits. Door deze kwantitatieve methode zijn de meningen van de studenten gepeild en met elkaar vergeleken, daarom is de vragenlijst een geschikt middel om een beeld te krijgen van de factoren die een rol spelen bij de keuze voor een universitaire studie met Duits. De opbouw en inhoud van de online vragenlijsten is gebaseerd op de vragenlijst die Jansen en De Vogelaer (2019) in het onderzoeksrapport: “Waarom überhaupt Nederlands” toegepast hebben. Om te achterhalen welke factoren van belang zijn voor studenten bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits, zijn op basis van de bestudeerde wetenschappelijke literatuur die van toepassing is voor dit onderzoek factoren binnen het model voor gemotiveerd leergedrag van Okuniewski (2012, 57), het onderzoek van Salomo (2014), Riemer (2016) en de vragenlijst van Jansen en De Vogelaer (2019) bepaald en stellingen geformuleerd.

Er is gekozen voor het formuleren van stellingen binnen de volgende factoren: Carrière mogelijkheden (instrumentality), aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement), sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness), houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes), ervaring met Duits op de middelbare school (l2 learning attitudes), interesse voor talen in het algemeen (l2 learning attitudes), interesse voor de Duitse taal (l2 learning attitudes), interesse in de cultuur en het land (cultural interest) en tot slot willekeur (instrumentality). Deze factoren zijn gebaseerd op de factoren binnen het model van gemotiveerd leergedrag van Okuniewski (2012). Binnen iedere factor zijn er gemiddeld drie stellingen voorgelegd aan de student, deze vragen zijn in de vragenlijst gemixt en niet per factor gevraagd. De stellingen worden beantwoord met behulp van de 7-punts Likertschaal. Deze stellingen vormen de afhankelijke variabelen binnen dit onderzoek en er wordt voor iedere stelling bepaald binnen welke factor deze hoort. De

stellingen zijn gesorteerd per factor en terug te vinden in bijlage 2. Vervolgens zijn de antwoorden op de stellingen vergeleken met de onafhankelijke variabelen: afstand van de woonplek tot aan de Duitse grens waar de respondent is opgegroeid en hoe regelmatig de respondent contact heeft met Duitstalige personen. Voor dit onderzoek worden de onafhankelijke variabelen woonplek waar respondent opgegroeid is en regelmaat van contact met Duitstalige personen als volgt geoperationaliseerd:

- Nabij de Duitse grens opgegroeid: <45 kilometer van Duitse grens;
- Niet nabij de Duitse grens opgegroeid: >45 kilometer van Duitse grens.

Zie bijlage 3 voor de specificering van de woonplekken en de afstanden tot aan de Duitse grens.

- Regelmatig contact met Duitstalige personen: dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen;
- Niet regelmatig contact met Duitstalige personen: maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen.

Als laatste was er ruimte voor op- of aanmerkingen binnen het opmerkingenveld. Hier konden de studenten eventueel aangegeven wat ze gemist hebben in de vragenlijst.

3.3 Procedure en verwerking

De vragenlijst is verspreid op vijf universiteiten onder studenten die een studie met Duits volgen binnen ieder studiejaar. Voor het bereiken van de steekproefpopulatie is er een e-mail gestuurd naar 5 docenten die lesgeven binnen een opleiding met Duits, zij geven les op een van de genoemde universiteiten. Deze docenten hebben de link naar de online vragenlijst doorgestuurd aan de geselecteerde steekproefpopulatie. De vragenlijst was vier weken open om in te vullen. Vanuit Qualtrics zijn de resultaten gedownload in SPSS zodat deze geanalyseerd konden worden. De vragenlijsten die niet afgemaakt zijn, zijn niet meegenomen in de analyse. Dit waren 64 vragenlijsten. Daarnaast zijn er 3 vragenlijsten die ook niet afgemaakt zijn, maar wel bruikbaar waren, omdat de antwoorden die nodig waren voor het beantwoorden van de deelvragen ingevuld zijn, meegenomen in de analyse. De stelling 'Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben' kwam twee keer voor in het onderzoek. Er is ervoor gekozen om de eerste van deze twee dezelfde stellingen mee te nemen in het onderzoek, omdat dit de stelling is die op basis van een eerste ingeving is ingevuld door de student.

Per factor is er een analyse uitgevoerd. Deze analyse heeft per stelling plaatsgevonden. Allereerst is er per stelling het gemiddelde en de standaarddeviatie berekend voor alle respondenten. Daarna is het gemiddelde en de standaarddeviatie berekend voor studenten die

opgegroeid zijn in het grensgebied en voor studenten die niet opgegroeid zijn in het grensgebied. Hetzelfde is vervolgens gedaan voor studenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en studenten die niet regelmatig contact hebben met Duitstalige personen. Op basis hiervan is er een grove indruk verkregen met betrekking tot het verschil in motivatie met het oog op de twee genoemde achtergrondfactoren. Vervolgens is er per factor een correlatieanalyse voor de verschillende stellingen doorgevoerd om te kijken of de formuleerde stellingen ook daadwerkelijk binnen de factoren passen. Daarna zijn er per factor t-tests uitgevoerd en is er onderscheid gemaakt tussen de achtergrondfactoren nabijheid aan grens van woonplaats waar de student is opgegroeid en de regelmaat van het contact met Duitstalige personen.

Tot slot zijn de stellingen die niet met elkaar correleren eruit gehaald en er is een nieuw gemiddelde berekend per factor. Dit was van belang voor het beantwoorden van de laatste deelvraag waarbij gekeken is naar de factoren die een belangrijke rol spelen bij de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal. Hiervoor zijn deze gemiddelde scores met elkaar vergeleken.

3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Onderstaand worden de validiteit en betrouwbaarheid voor het gekozen meetinstrument en de samenstelling van de onderzoekspopulatie bekeken.

Meetinstrument

De validiteit van het onderzoek is hoog doordat de online vragenlijst na het afronden van het literatuuronderzoek is opgesteld, waardoor er bepaald is welke thema's van belang zijn. Aan de hand hiervan zijn factoren bepaald voor het opstellen van de online vragenlijst. Het feit dat de vragenlijst online is afgenomen verhoogt de validiteit doordat er zo meer studenten bereikt konden worden dan wanneer de vragenlijst op papier afgenomen zou worden. De informatie is geïnterpreteerd op basis van factoren die door het uitvoeren van literatuuronderzoek belangrijk worden geacht. Gegevens als onafhankelijke variabelen zoals de plek waar de student is opgegroeid zijn verbonden met de afhankelijke variabele studiemotivatie. Voor dit onderzoek zijn de afstand tot de Duitse grens van de plaats waar de student is opgegroeid en de regelmaat van het contact met Duitstalige personen de belangrijkste afhankelijke variabelen. Voordat de vragenlijst onder de studenten verspreid is, is deze door twee medestudenten getest, dit heeft de validiteit verhoogd doordat de fouten in het meetinstrument voor het verspreiden van de vragenlijst gecorrigeerd konden worden. De stellingen zijn beantwoord met behulp van de 7-punts Likertschaal. De 7-punts Likertschaal wordt veel gebruikt wanneer men zoveel als mogelijk neutrale antwoorden wil voorkomen. Deze schaal geeft namelijk meer rek in de

antwoordmogelijkheden en is daardoor betrouwbaarder dan de 5-punts Likertschaal. Bij herhaling van het onderzoek is de verwachting dat de al benaderde studenten hetzelfde zullen antwoorden. Echter bestaat er de kans dat bij het opnieuw verspreiden van de vragenlijst onder de onderzoekspopulatie bij herhaling van het onderzoek andere studenten de vragenlijst zullen invullen, waardoor de resultaten kunnen afwijken van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Tot slot bestaat er een hoge correlatie tussen bijna alle stellingen, dit maakt de resultaten van het onderzoek betrouwbaarder.

Onderzoekspopulatie

De online vragenlijst is ingevuld door studenten die een studie met Duits volgen aan de Rijksuniversiteit Groningen, de Radboud Universiteit, de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht. Het feit dat de vragenlijst verspreid is onder studenten op meerdere universiteiten door het hele land verhoogt de betrouwbaarheid. Uiteindelijk hebben niet alle benaderde studenten binnen deze steekproefpopulatie de vragenlijst ingevuld. 67 van de 126 vragenlijsten waren bruikbaar voor de analyse. Gelet op het aantal respondenten is dit aantal voldoende voor het uitvoeren van verschillende analyses. 17 van de 67 respondenten zijn opgegroeid in het grensgebied en 18 van de 67 respondenten hebben aangegeven regelmatig contact te hebben met Duitstalige personen. Echter omvatten deze subgroepen niet voldoende respondenten om de resultaten te kunnen generaliseren voor de gehele populatie, dit kan de betrouwbaarheid van het onderzoek met het oog op de resultaten van de subgroepen verlagen. Voordat een t-test uitgevoerd kan worden, is het volgens Grotenhuis en Weegen (2013) van belang om ervoor te zorgen dat de data aan een aantal voorwaarden voldoen. Pas als aan alle voorwaarden is voldaan, zijn de resultaten van de t-test volledig betrouwbaar. De eerste voorwaarde is dat de afhankelijke variabele wordt gemeten op interval- of rationiveau (scale), dit is het geval. De tweede voorwaarde is dat de personen binnen de twee groepen onafhankelijk van elkaar zijn, dit is ook het geval doordat er met een aselechte steekproef gewerkt is. Daarnaast moet de steekproef minimaal 30 observaties tellen, aan deze voorwaarde is ook voldaan. Er wordt echter niet aan deze voorwaarde voldaan wanneer men de subgroepen bekijkt.

4. Resultaten

De resultaten van de vragenlijst worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Per motivationele factor worden de antwoorden op de stellingen geanalyseerd. Per factor wordt er als eerste gekeken hoe de respondenten de stellingen in het algemeen beantwoord hebben. Vervolgens wordt per factor een correlatieanalyse doorgevoerd. Daarna worden er per factor twee Independent

Samples Test uitgevoerd; een op basis van de nabijheid van de woonplek aan de Duitse grens waar de respondent is opgegroeid en de ander op basis van de regelmaat van het contact met Duitstalige personen. Tot slot wordt er bekeken welke factoren het meest van belang zijn bij het kiezen voor een studie met Duitse als hoofdtaal.

4.1 Analyses per factor

De resultaten uit dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de 7-punts Likertschaal, dit betekent dat de respondenten per stelling een score van 1 tot 7 konden toekennen aan de stellingen, waarbij 1 negatief is en 7 positief. Een score van 3,5 of hoger betekent dat de stelling door de respondent dermate positief beantwoord is.

4.1.1 Analyse factor Carrière mogelijkheden

4.1.1.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Carrière mogelijkheden (instrumentality)	Totaal (N67)
Duits is een belangrijke taal	M5,73 (SD1,410)
Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn	M5,21 (SD1,684)
Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt	M5,40 (SD1,467)

Tabel 2. Gemiddelde en standaarddeviatie Carrière mogelijkheden

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor positief beantwoord zijn ($M > 3,5$). Er bestaan geen grote verschillen tussen de standaarddeviaties, dit betekent dat er niet veel variantie is. De factor 'Duits is een belangrijke taal' krijgt de hoogste score en 'Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn' de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.1.2 Correlatieanalyse

Om uit te vinden, of de respondenten dezelfde antwoorden op de stellingen binnen de factoren gegeven hebben, zijn er correlaties tussen de individuele stellingen berekend. Voor de correlatieanalyses geldt, dat wanneer de stellingen binnen de factoren met elkaar correleren, dit betekent dat deze stellingen daadwerkelijk bij de beraamde motivationele factor horen. Wanneer een stelling niet correleert met een van de andere stellingen binnen de motivationele factor, betekent dit dat deze stelling niet bij deze factor hoort, maar eventueel bij een andere factor geplaatst had moeten worden.

Correlatie stellingen carrièremogelijkheden (instrumentality)

		Duits is een belangrijke taal	Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt
Duits is een belangrijke taal	Pearson Correlation	1	,295*
	Sig. (2-tailed)		,015
Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt	Pearson Correlation	,295*	1
	Sig. (2-tailed)	,015	

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabel 3. Correlatieanalyse Carrière mogelijkheden

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat de stelling ‘Duits is een belangrijke taal’ positief met stelling ‘Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt’ correleert ($r(67) = .295, p = .015$). De stelling ‘Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn’, aan de andere kant, correleert niet met de twee andere stellingen. Dit zou kunnen komen doordat deze stelling niet tot de factor carrière mogelijkheden behoort.

4.1.1.3 Independent Samples Test Carrière mogelijkheden op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Duits is een belangrijke taal	M6,00 (SD1,173)	M5,64 (SD1,481)	Niet significant	M6,00 (SD1,283)	M5,63 (SD1,453)	Niet significant
Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn	M5,47 (SD1,231)	M5,12 (SD1,814)	Niet significant	M5,67 (SD1,749)	M5,04 (SD1,645)	Niet significant
Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt	M5,82 (SD1,015)	M5,26 (SD1,575)	Niet significant	M5,50 (SD1,383)	M5,37 (SD1,510)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 4. T-test Carrière mogelijkheden

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten met de kenmerken dat zij nabij de grens opgegroeid zijn en/of regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die deze kenmerken niet bezitten. Dit verschil is per stelling echter niet significant. De uitgevoerde t-test bevestigt dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de respondenten met de genoemde kenmerken en de antwoorden van de respondenten zonder deze kenmerken bestaan met betrekking tot de factor carrière mogelijkheden.

4.1.2 Analyse factor Aanmoediging en steun van buitenaf

4.1.2.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement)	Totaal (N67)
Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer	M2,21 (SD1,462)
Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren	M2,16 (SD1,333)
Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren	M3,76 (SD2,310)

Tabel 5. Gemiddelde en standaarddeviatie Aanmoediging en steun van buitenaf

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor hoofdzakelijk negatief beantwoord zijn ($M < 3,5$). Er bestaan verschillen tussen de standaarddeviaties, dit betekent dat er veel variantie is. De factor ‘Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren’ krijgt de hoogste score en ‘Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren’ de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.2.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement)

		Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer	Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren
Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer	Pearson Correlation	1	,410**
	Sig. (2-tailed)		0,001
Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren	Pearson Correlation	,410**	1
	Sig. (2-tailed)	0,001	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabel 6. Correlatieanalyse Aanmoediging en steun van buitenaf

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat de stelling ‘Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer’ positief met de stelling ‘Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren’ correleert ($r(67) = .410$, $p = .001$). De stelling ‘Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren’, aan de andere kant, correleert niet met de twee andere stellingen. Dit zou kunnen komen doordat deze stelling niet de tot factor aanmoediging en steun van buitenaf behoort.

4.1.2.3 Independent Samples Test Aanmoediging en steun van buitenaf op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer	M2,24 (SD1,251)	M2,20 (SD1,539)	Niet significant	M2,44 (SD1,464)	M2,12 (SD1,467)	Niet significant
Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren	M2,35 (SD1,579)	M2,10 (SD1,249)	Niet significant	M2,83 (SD1,339)	M1,92 (SD1,256)	Significant t (65) = 2.597, p = .012
Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren	M4,53 (SD1,875)	M3,50 (SD2,401)	Marginaal significant t (35,244) = 1.814, p = .078¹	M3,89 (SD2,587)	M3,71 (SD2,227)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 7. T-test Aanmoediging en steun van buitenaf

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten met de kenmerken dat zij nabij de grens zijn opgegroeid en/of regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die deze kenmerken niet bezitten. Dit verschil is echter alleen voor de stelling ‘Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren’ marginaal significant (p ligt tussen .005 en .010). Binnen deze stelling bestaat er een marginaal

¹ Omdat de Levene's test liet zien dat de variatie tussen de beide groepen niet vergelijkbaar was ($F= 5.428, p= .023$) zijn in de t-test analyse de vrijheidsgraden van 65 naar 35,244 gecorrigeerd.

significant verschil tussen de antwoorden van respondenten die nabij de grens zijn opgegroeid en de respondenten die dit niet zijn. Het verschil binnen de antwoorden van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en respondenten die dit niet hebben is significant voor de stelling ‘Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren’. Voor de overige stellingen bevestigt de uitgevoerde t-test dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de respondenten met de genoemde kenmerken en de antwoorden van de respondenten zonder deze kenmerken bestaan met betrekking tot de factor aanmoediging en steun van buitenaf.

4.1.3 Analyse factor Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers

4.1.3.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness)	Totaal (N67)
Ik ben meertalig met Duits opgegroeid	M1,60 (SD1,518)
Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen	M3,36 (SD2,193)
Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken	M6,12 (SD1,038)

Tabel 8. Gemiddelde en standaarddeviatie Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor uiteenlopend beantwoord zijn. Er bestaan verschillen tussen de standaarddeviaties, dit betekent dat er veel variantie is. De factor ‘Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken’ krijgt de hoogste score en ‘Ik ben meertalig met Duits opgegroeid’ de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.3.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness)

		Ik ben meertalig met Duits opgegroeid	Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen
Ik ben meertalig met Duits opgegroeid	Pearson Correlation	1	,490**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	Pearson Correlation	,490**	1

Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen	Sig. (2-tailed)	0,000	
Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken	Pearson Correlation	0,175	,281*
	Sig. (2-tailed)	0,156	0,021

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabel 9. Correlatieanalyse Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat de stelling ‘Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen’ positief met de stellingen ‘Ik ben meertalig met Duits opgegroeid’ en ‘Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken’ correleert respectievelijk ($r(67)=.490, p=.000$) en ($r(67)=.281, p=.021$).

4.1.3.3 Independent Samples Test Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Ik ben meertalig met Duits opgegroeid	M1,59 (SD1,121)	M1,60 (SD1,641)	Niet significant	M2,06 (SD2,127)	M1,43 (SD1,208)	Niet significant
Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen	M3,29 (SD1,759)	M3,38 (SD2,338)	Niet significant	M4,00 (SD2,275)	M3,12 (SD2,137)	Niet significant
Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken	M6,18 (SD0,951)	M6,10 (SD1,074)	Niet significant	M6,44 (SD0,705)	M6,00 (SD1,118)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 10. T-test Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die nabij de Duitse grens zijn opgegroeid lager is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die niet nabij de Duitse grens zijn opgegroeid. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan. Daarnaast valt uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die dit niet hebben. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan met betrekking tot de factor Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers.

4.1.4 Analyse factor Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking

4.1.4.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes)	Totaal (N67)
Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben	M5,54 (SD1,329)
Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld	M5,78 (SD1,455)
Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen	M5,58 (SD1,634)

Tabel 11. Gemiddelde en standaarddeviatie Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor positief beantwoord zijn ($M > 3,5$). Er bestaan geen grote verschillen tussen de standaarddeviaties, dit betekent dat er niet veel variantie is. De factor 'Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld' krijgt de hoogste score en 'Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben' de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.4.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes)

		Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben	Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld
Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben	Pearson Correlation	1	,557**
	Sig. (2-tailed)		0,000
Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld	Pearson Correlation	,557**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen	Pearson Correlation	,286*	,521**
	Sig. (2-tailed)	0,019	0,000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabel 12. Correlatieanalyse Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat alle drie de stelling ‘Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben’, ‘Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld’ en ‘Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen’ positief met elkaar correleren ($r(67)=.557, p=.000$), ($r(67)=.286, p=.019$) en ($r(67)=.521, p=.000$).

4.1.4.3 *Independent Samples Test Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen*

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben	M5,47 (SD1,505)	M5,56 (SD1,280)	Niet significant	M5,67 (SD1,188)	M5,49 (SD1,386)	Niet significant
Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld	M5,53 (SD1,281)	M5,86 (SD1,512)	Niet significant	M6,06 (SD1,211)	M5,67 (SD1,533)	Niet significant
Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen	M5,88 (SD0,857)	M5,48 (SD1,821)	Niet significant	M5,89 (SD1,278)	M5,47 (SD1,745)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 13. *T-test Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking*

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die nabij de Duitse grens zijn opgegroeid lager is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die niet nabij de Duitse grens zijn opgegroeid. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan. Daarnaast valt uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die dit niet hebben. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan met betrekking tot de factor houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking.

4.1.5 Analyse factor Ervaring met Duits op de middelbare school

4.1.5.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Ervaring met Duits op de middelbare school (12 learning attitudes)	Totaal (N67)
Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school	M5,27 (SD1,888)
Duits was een van mijn favoriete vakken op de middelbare school	M4,85 (SD2,245)
Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur	M4,49 (SD2,325)

Tabel 14. Gemiddelde en standaarddeviatie Ervaring met Duits op de middelbare school

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor positief beantwoord zijn ($M > 3,5$). Er bestaan verschillen tussen de standaarddeviaties, dit betekent dat er veel variantie is. De factor 'Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school' krijgt de hoogste score en 'Duits was een van mijn favoriete vakken op de middelbare school' de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.5.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Ervaring met Duits op de middelbare school (12 learning attitudes)

		Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school	Duits was een van mijn favoriete vakken op school
Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school	Pearson Correlation	1	,721**
	Sig. (2-tailed)		0,000
Duits was een van mijn favoriete vakken op school	Pearson Correlation	,721**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur	Pearson Correlation	,601**	,711**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabel 15. Correlatieanalyse Ervaring met Duits op de middelbare school

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat alle drie de stelling ‘Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school’, ‘Duits was een van mijn favoriete vakken op school’ en ‘Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur’ positief met elkaar correleren ($r(67)=.721$, $p=.000$), ($r(67)=.601$, $p=.000$) en ($r(67)=.711$, $p=.000$).

4.1.5.3 Independent Samples Test Ervaring met Duits op de middelbare school op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Duits was een van mijn favoriete vakken op de middelbare school	M5,76 (SD1,348)	M5,10 (SD2,023)	Niet significant	M5,17 (SD1,917)	M5,31 (SD1,895)	Niet significant
Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school	M5,47 (SD1,586)	M4,64 (SD2,405)	Niet significant	M4,39 (SD2,477)	M5,02 (SD2,155)	Niet significant
Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur	M5,18 (SD1,741)	M4,26 (SD2,465)	Niet significant	M4,39 (SD2,173)	M4,53 (SD2,399)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 16. T-test Ervaring met Duits op de middelbare school

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die nabij de Duitse grens zijn opgegroeid hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die niet nabij de Duitse grens zijn opgegroeid. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan. Daarnaast valt uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen lager is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die dit niet hebben. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan met betrekking tot de factor ervaring met Duits op de middelbare school.

4.1.6 Analyse factor Interesse voor talen in het algemeen

4.1.6.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes)	Totaal (N67)
Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen	M6,16 (SD1,250)
Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk	M4,96 (SD1,440)
Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging	M5,96 (SD1,261)
Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen	M6,31 (SD1,246)
Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende talen te kunnen communiceren	M5,88 (SD1,200)

Tabel 17. Gemiddelde en standaarddeviatie Interesse voor talen in het algemeen

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor positief beantwoord zijn ($M > 3,5$). Er bestaan geen grote verschillen in standaarddeviaties, dit betekent dat er niet veel variantie is. De factor 'Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen' krijgt de hoogste score en 'Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk' de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.6.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes)

		Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen	Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk	Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging	Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen
Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen	Pearson Correlation	1	,728**	,678**	,511**
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,000	0,000
Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk	Pearson Correlation	,728**	1	,617**	,363**
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,000	0,003
Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging	Pearson Correlation	,678**	,617**	1	,685**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000		0,000
Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen	Pearson Correlation	,511**	,363**	,685**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,003	0,000	
Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende talen te kunnen communiceren	Pearson Correlation	,407**	,304*	,407**	,360**
	Sig. (2-tailed)	0,001	0,012	0,001	0,003

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabel 18. Correlatieanalyse Interesse voor talen in het algemeen

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat alle vijf de stelling ‘Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen’, ‘Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk’, ‘Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging’, ‘Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen’ en ‘Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende talen te kunnen communiceren’ positief met elkaar correleren ($r(67)=.728$, $p=.000$), ($r(67)=.678$, $p=.000$), ($r(67)=.511$, $p=.000$), ($r(67)=.407$, $p=.001$) en ($r(67)=0.360$, $p=0,003$).

4.1.6.3 *Independent Samples Test Interesse voor talen in het algemeen op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen*

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen	M6,18 (SD1,074)	M6,16 (SD1,315)	Niet significant	M6,22 (SD1,114)	M6,14 (SD1,307)	Niet significant
Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk	M5,24 (SD1,251)	M4,86 (SD1,498)	Niet significant	M5,00 (SD1,572)	M4,94 (SD1,405)	Niet significant
Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging	M5,94 (SD1,088)	M5,96 (SD1,324)	Niet significant	M5,78 (SD1,263)	M6,02 (SD1,266)	Niet significant
Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen	M6,29 (SD0,920)	M6,32 (SD1,347)	Niet significant	M6,33 (SD1,188)	M6,31 (SD1,278)	Niet significant
Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende	M6,00 (SD1,118)	M5,84 (SD1,235)	Niet significant	M6,11 (SD0,963)	M5,80 (SD1,274)	Niet significant

talen te kunnen communiceren						
------------------------------	--	--	--	--	--	--

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 19. T-test Interesse voor talen in het algemeen

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten met de kenmerken dat zij nabij de grens zijn opgegroeid en/of regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die deze kenmerken niet bezitten. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de respondenten met de genoemde kenmerken en de antwoorden van de respondenten zonder deze kenmerken bestaan met betrekking tot de factor interesse voor talen in het algemeen.

4.1.7. Analyse factor Interesse voor de Duitse taal

4.1.7.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Interesse voor de Duitse taal (12 learning attitudes)	Totaal (N67)
Ik ben enthousiast over de Duitse taal	M6,28 (SD0,918)
Ik vind de Duitse taal makkelijk	M4,66 (SD1,562)
Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging	M5,70 (SD1,349)
Ik kon voor mijn studie al goed Duits	M4,64 (SD1,676)
Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen	M6,04 (SD1,261)

Tabel 20. Gemiddelde en standaarddeviatie Interesse voor de Duitse taal

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor positief beantwoord zijn ($M > 3,5$). Er bestaan verschillen in standaarddeviaties, dit betekent dat er veel variantie is. De factor 'Ik kon voor mijn studie al goed Duits' krijgt de hoogste score en 'Ik ben enthousiast over de Duitse taal' de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.7.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Interesse voor de Duitse taal (I2 learning attitudes)

		Ik ben enthousiast over de Duitse taal	Ik vind de Duitse taal makkelijk	Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging	Ik kon voor mijn studie al goed Duits
Ik ben enthousiast over de Duitse taal	Pearson Correlation	1	,481**	,461**	,382**
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,000	0,001
Ik vind de Duitse taal makkelijk	Pearson Correlation	,481**	1	0,130	,652**
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,293	0,000
Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging	Pearson Correlation	,461**	0,130	1	0,146
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,293		0,237
Ik kon voor mijn studie al goed Duits	Pearson Correlation	,382**	,652**	0,146	1
	Sig. (2-tailed)	0,001	0,000	0,237	
Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen	Pearson Correlation	,604**	,493**	,454**	,402**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000	0,001

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabel 21. Correlatieanalyse Interesse voor de Duitse taal

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat alle vijf de stelling ‘Ik ben enthousiast over de Duitse taal’, ‘Ik vind de Duitse taal makkelijk’, ‘Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging’, ‘Ik kon voor mijn studie al goed Duits’, ‘Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen’ positief met elkaar correleren ($r(67)=.481$, $p=.000$), ($r(67)=.461$, $p=.000$), ($r(67)=.382$, $p=.001$), ($r(67)=.607$, $p=.000$), ($r(67)=.402$, $p=.001$).

4.1.7.3 Independent Samples Test Interesse voor de Duitse taal op basis van afstand tot Duitse grens en regelmaat contact met Duitstalige personen

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig g* (N18)	Niet regelmatig * (N49)	T-test
Ik ben enthousiast over de Duitse taal	M6,06 (SD1,144)	M6,36 (SD0,827)	Niet significant	M6,39 (SD0,979)	M6,24 (SD0,902)	Niet significant

Ik vind de Duitse taal makkelijk	M4,59 (SD1,372)	M4,68 (SD1,634)	Niet significant	M5,28 (SD1,274)	M4,43 (SD1,607)	Significant t (65) = 2.017, p = .048
Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging	M5,82 (SD0,883)	M5,66 (SD1,479)	Niet significant	M5,56 (SD1,790)	M5,76 (SD1,164)	Niet significant
Ik kon voor mijn studie al goed Duits	M4,47 (SD1,463)	M4,70 (SD1,753)	Niet significant	M5,11 (SD1,779)	M4,47 (SD1,621)	Niet significant
Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen	M5,88 (SD1,054)	M6,10 (SD1,329)	Niet significant	M6,28 (SD1,364)	M5,96 (SD1,224)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 22. T-test Interesse voor de Duitse taal

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op de stellingen van de respondenten die nabij de Duitse grens zijn opgegroeid lager is dan de gemiddelde score op de stellingen van de respondenten die niet nabij de Duitse grens zijn opgegroeid. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan. Daarnaast valt uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige

personen lager is dan de gemiddelde score op de stellingen van de respondenten die dit niet hebben. De uitgevoerde t-test bevestigt dat alleen voor de stelling ‘Ik vind de Duitse taal makkelijk’ een verschil bestaat tussen de antwoorden van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en de respondenten die dit niet hebben.

4.1.8 Analyse factor Interesse in de cultuur en het land

4.1.8.1 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Interesse in de cultuur en het land (cultural interest)	Totaal (N67)
Ik luister graag naar Duitstalige muziek	M4,22 (SD1,960)
Ik lees graag Duitse literatuur	M4,15 (SD1,940)
Ik reis graag naar Duitstalige landen	M5,91 (SD1,422)
Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen	M5,01 (SD1,430)
Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen	M5,90 (SD1,220)

Tabel 23. Gemiddelde en standaarddeviatie Interesse in de cultuur en het land

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor positief beantwoord zijn ($M > 3,5$). Er bestaan geen grote verschillen in standaarddeviaties, dit betekent dat er niet veel variantie is. De factor ‘Ik reis graag naar Duitstalige landen’ krijgt de hoogste score en ‘Ik lees graag Duitse literatuur’ de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.8.2 Correlatieanalyse

Correlatie stellingen Interesse in de cultuur en het land (cultural interest)

		Ik luister graag naar Duitstalige muziek	Ik lees graag Duitse literatuur	Ik reis graag naar Duitstalige landen	Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen
Ik luister graag naar Duitstalige muziek	Pearson Correlation	1	,274*	,377**	0,101
	Sig. (2-tailed)		0,025	0,002	0,414
Ik lees graag Duitse literatuur	Pearson Correlation	,274*	1	0,186	0,147
	Sig. (2-tailed)	0,025		0,132	0,236
Ik reis graag naar Duitstalige landen	Pearson Correlation	,377**	0,186	1	0,105
	Sig. (2-tailed)	0,002	0,132		0,398
Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur	Pearson Correlation	0,101	0,147	0,105	1

van mijn buurland te kennen	Sig. (2-tailed)	0,414	0,236	0,398	
Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen	Pearson Correlation	,352**	,467**	,335**	,418**
	Sig. (2-tailed)	0,003	0,000	0,006	0,000

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabel 24. Correlatieanalyse Interesse in de cultuur en het land

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat alle vijf de stelling ‘Ik luister graag naar Duitstalige muziek’, ‘Ik lees graag Duitse literatuur’, ‘Ik reis graag naar Duitstalige landen’, ‘Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen’ en ‘Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen’ positief correleren ($r(67)=.274$, $p=.025$), ($r(67)=.377$, $p=.002$), ($r(67)=.352$, $p=.003$), ($r(67)=.467$, $p=.000$), ($r(67)=.335$, $p=.006$) en ($r(67)=.418$, $p=.000$). Echter correleren niet alle vijf de stellingen ook met elkaar. Echter is zoals reeds besproken de stelling ‘Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen’ per ongeluk twee keer gesteld, daardoor zou de correlatie toch anders kunnen zijn dan bovenstaand getoond.

4.1.8.3 Independent Samples Test Interesse in de cultuur en het land op basis van afstand tot Duitse grens

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Ik luister graag naar Duitstalige muziek	M4,71 (SD1,611)	M4,06 (SD2,054)	Niet significant	M4,67 (SD1,940)	M4,06 (SD1,962)	Niet significant
Ik lees graag Duitse literatuur	M4,00 (SD1,904)	M4,20 (SD1,969)	Niet significant	M3,94 (SD1,984)	M4,22 (SD1,939)	Niet significant
Ik reis graag naar Duitstalige landen	M6,41 (SD0,870)	M5,74 (SD1,536)	Marginaal Significant t (65) = 1.707, p = .093	M6,11 (SD1,451)	M5,84 (SD1,419)	Niet significant
Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen	M4,65 (SD1,367)	M5,14 (SD1,443)	Niet significant	M5,33 (SD1,283)	M4,90 (SD1,475)	Niet significant
Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen	M5,71 (SD1,160)	M5,96 (SD1,245)	Niet significant	M6,17 (SD1,249)	M5,80 (SD1,207)	Niet significant

*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 25. T-test Interesse in de cultuur en het land

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op de stellingen van de respondenten die nabij de Duitse grens zijn opgegroeid lager is dan de gemiddelde score op de stellingen van de respondenten die niet nabij de Duitse grens zijn opgegroeid. De uitgevoerde t-test bevestigt dat alleen voor de stelling ‘Ik reis graag naar Duitstalige landen’ een marginaal significant verschil bestaat tussen de antwoorden van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en de respondenten die dit niet hebben. Daarnaast valt uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op de stellingen van de respondenten die dit niet hebben. De uitgevoerde t-test bevestigt echter dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de deze respondenten bestaan met betrekking tot de factor Interesse in de cultuur en het land.

4.1.9 Analyse factor Willekeur

4.1.9.2 Weergave gemiddelde en standaarddeviatie

Willekeur (instrumentality)	Totaal (N67)
Ik ben gewoon begonnen met een studie Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uithaal	M3,03 (SD1,891)
Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft	M1,43 (SD1,221)

Tabel 26. Gemiddelde en standaarddeviatie Willekeur

In bovenstaande tabel valt af te lezen dat de stellingen binnen deze factor negatief beantwoord zijn ($M < 3,5$). Er bestaan geen grote verschillen in standaarddeviaties, dit betekent dat er niet veel variantie is. De factor ‘Ik ben gewoon begonnen met een studie Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uithaal’ krijgt de hoogste score en ‘Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft’ de laagste score door de respondenten toegekend.

4.1.9.3 Correlatieanalyse

Uit de correlatieanalyse is naar voren gekomen dat deze stellingen niet met elkaar correleren.

4.1.9.4 Independent Samples Test Willekeur op basis van afstand tot Duitse grens

	Nabijheid Duitse grens			Contact met Duitstalige personen		
	< 45 km (N17)	> 45 km (N50)	T-test	Regelmatig* (N18)	Niet regelmatig* (N49)	T-test
Ik ben gewoon begonnen	M2,94 (SD1,298)	M3,06 (SD2,064)	Niet significant	M2,83 (SD1,724)	M3,10 (SD1,960)	Niet significant

met een studie Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uithaal						
Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft	M1,59 (SD1,064)	M1,38 (SD1,276)	Niet significant	M1,67 (SD1,572)	M1,35 (SD1,071)	Niet significant

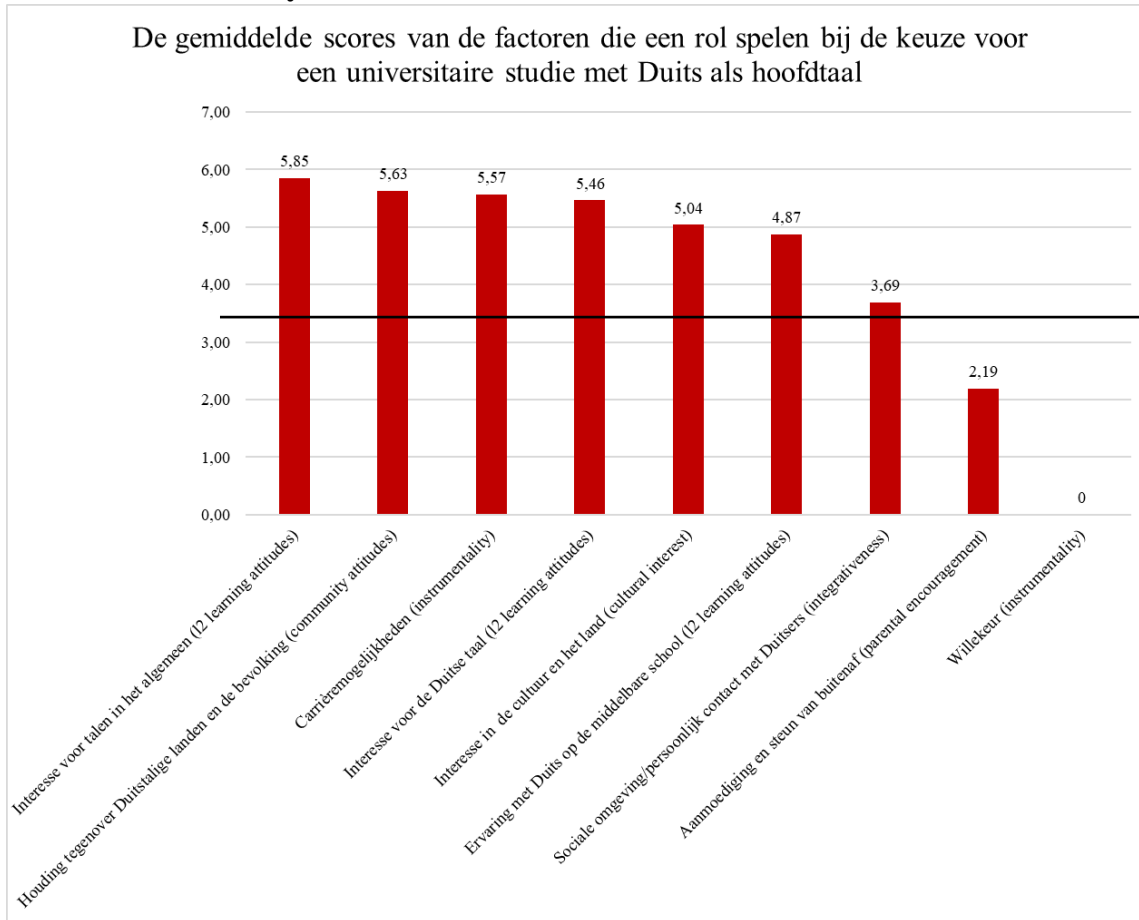
*Regelmatig = Dagelijks of wekelijks contact met Duitstalige personen

**Niet regelmatig = Maandelijks, minder dan een keer per maand of geen contact met Duitstalige personen

Tabel 27. T-test Willekeur

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemiddelde score op de stellingen gezaemenlijk van de respondenten met de kenmerken dat zij nabij de grens zijn opgegroeid en/of regelmatig contact hebben met Duitstalige personen hoger is dan de gemiddelde score op iedere stelling van de respondenten die deze kenmerken niet bezitten. Dit verschil is per stelling echter niet significant. De uitgevoerde t-test bevestigt dat er geen significante verschillen binnen de antwoorden van de respondenten met de genoemde kenmerken en de antwoorden van de respondenten zonder deze kenmerken bestaan met betrekking tot de factor carrièremogelijkheden.

4.2 Factorenanalyse keuzemotivatie

Figuur 2. Factoren die een rol spelen bij de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal

In bovenstaand figuur is zichtbaar welke factoren voor de respondenten de grootste rol hebben gespeeld bij de keuze voor een studie met Duits op basis van de antwoorden op de stellingen binnen de factoren. Deze scores zijn tot stand gekomen door per factor de gemiddelde score te berekenen van alle stellingen die met elkaar correleren en de stellingen die niet met elkaar correleren buiten beschouwing te laten. Zie voor de berekening bijlage 4. Er is een lijn getrokken bij de score 3,5, omdat alles wat hier boven ligt positief is. Er kan geconcludeerd worden dat de voornaamste redenen waarom de respondenten voor een studie met Duits gekozen hebben voornamelijk baseert voornamelijk op de interesse voor talen in het algemeen, de houding tegenover de Duitstalige landen en de bevolking en de carrièremogelijkheden. Dat de respondenten zich in het algemeen interesseren voor vreemde talen is ook terug te zien in het feit dat naast de Engelse taal, die iedere respondent aangeeft te hebben geleerd op de middelbare school, Frans (78%) en Spaans (16%) (bijlage 5) populaire talen zijn die de respondenten op de middelbare school of buitenschools geleerd hebben. De factor 'houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking' heeft van de respondenten ook een hoog cijfer gekregen. Deze uitkomst bevestigt de theorie van Gardner (1985, 132) en Okuniewski (2012,

57) dat men bij het leren van een vreemde taal, zich naast het eigen maken van de talige kennis, ook met sociale en culturele aspecten binnen het leerproces en de te leren taal in aanmerking komt. Dit betekent dat componenten van een ander cultuur in het zelfbeeld van de eigen cultuur geïntegreerd worden. Dit kan alleen gebeuren wanneer de leerling positief staat tegenover de culturele gemeenschap van de te leren taal, met deze gemeenschap in contact zou willen komen of hier deel van uit zou willen maken. Volgens Gardner (1985, 132) en Okuniewski (2012, 57) is een positieve houding tegenover de anderstalige gemeenschap een belangrijke factor bij de keuze voor het leren van een vreemde taal. Aangezien uit de resultaten blijkt dat dit de tweede belangrijkste factor is met betrekking tot de keuze voor een studie met Duits, kan er uit worden gegaan van het bestaan van een positieve houding tegenover de Duitstalige gemeenschap en de hierbij horende motivatie voor het leren van een vreemde taal bij de respondenten. Op de derde plek van de motivationele factororen voor de keuze voor een studie met Duits staan de carrièremogelijkheden. Ondanks het merendeel van de studenten nog geen concrete carrièrevoorstellen heeft, was deze factor toch van belang bij de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal.

5. Conclusie

De conclusies van dit onderzoek worden in dit hoofdstuk gepresenteerd en besproken. Het doel van het voorliggende onderzoek is achterhalen welke factoren van invloed zijn op de motivatie van Nederlandse studenten voor de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal. Daarnaast is er onderzocht of er motivationele verschillen bestaan tussen personen die nabij de Duitse grens opgegroeid zijn en personen die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen. In het kader hiervan is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *“Welke factoren spelen voor studenten in Nederland een rol bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal”*. De bevindingen worden samengevat en geanalyseerd, zodat de onderzoeksvraag uiteindelijk kan worden beantwoord.

De eerste twee conclusies kunnen getrokken worden op basis van de factoren nabijheid aan de Duitse grens van de woonplek waar de student is opgegroeid en de regelmaat van het contact met Duitstalige personen. De eerste conclusie die getrokken kan worden is dat er geen significant verschil in motivationele factoren bestaat tussen studenten die nabij de Duitse grens zijn opgegroeid en studenten die niet nabij de Duitse grens zijn opgegroeid. De gegeven antwoorden van beide groepen verschillen niet dusdanig van elkaar dat er gesteld kan worden dat studenten die in het grensgebied opgegroeid zijn over andere motivationele factoren beschikken dan studenten die niet in het grensgebied opgegroeid zijn. Twee stellingen binnen

de vragenlijst zijn echter significant positiever beantwoord vergeleken met de antwoorden van de respondenten die niet in het grensgebied zijn opgegroeid, wat betekent dat deze twee stellingen een significant andere rol spelen dan bij de respondenten die niet in het grensgebied zijn opgegroeid. Dit zijn: 'Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren' en 'Ik reis graag naar Duitstalige landen'. Hier lijkt de nabijheid tot de grens ervoor te zorgen dat de docent Duits het nut van het beheersen van de Duitse taal in hogere mate van belang vindt en dit aan de leerlingen wil overdragen. Daarnaast kan de interesse voor het reizen naar Duitstalige landen gewekt worden doordat het makkelijker is om naar Duitsland te reizen wanneer men in het grensgebied woont en dit met regelmaat kan doen. De verwachting dat studenten die nabij de Duitse grens opgegroeid zijn over andere motivationele factoren beschikken met betrekking tot hun keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal kan dus niet bevestigd worden.

De tweede conclusie die getrokken kan worden is dat de regelmaat van het contact met Duitstalige personen ook niet zorgt voor een verschil in keuzemotivatie. Echter waren er twee stellingen die significant positiever beantwoord zijn geworden door studenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en studenten die dit niet hebben. Dit zijn de stellingen: 'Ik vind de Duitse taal makkelijk' en 'Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren'. De studenten die regelmatig in contact zijn met Duitstalige personen geven gemiddeld in hogere mate aan gekozen te hebben voor een studie met Duits als hoofdtaal omdat ze de Duitse taal makkelijk vinden. Dit kan als een logisch gevolg gezien worden van het contact met Duitstalige personen. Daarnaast is de tweede stelling die significant positiever beoordeeld wordt door studenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen te verklaren door het feit dat de Duitse vrienden deze studenten aanmoedigen Duits te gaan studeren. De verwachting dat studenten die regelmatig in contact zijn met Duitstalige personen over andere motivationele factoren beschikken met betrekking tot hun keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal kan dus niet bevestigd worden.

De derde conclusie wordt getrokken op basis van de factoren die een rol spelen bij de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal voor alle respondenten in het algemeen. Op basis van de resultaten van het onderzoek kan worden gesteld dat studenten die geïnteresseerd zijn in een studie met Duits als hoofdtaal zich ook interesseren voor andere talen. Dit is terug te zien aan het feit dat interesse voor vreemde talen binnen dit onderzoek het hoogst scoort gelet op de motivationele factoren. Ook wordt deze algemene interesse voor talen bevestigd door de antwoorden op de vragen over welke andere talen, naast het verplichte Engels, het merendeel van de respondenten heeft geleerd. Uit het onderzoek van Jansen en De

Vogelaer (2019) naar de keuzemotivatie voor de studie Neerlandistiek aan de Westfälische Wilhelms Universität Münster is de interesse voor talen in het algemeen ook als belangrijkste keuzefactor naar voren gekomen. Dat er interesse voor talen in het algemeen bestaat, toont echter niet aan waarom de respondent specifiek voor Duits gekozen heeft. Het antwoord op de vraag waarom de respondenten specifiek voor Duits gekozen hebben is terug te vinden in de houding tegenover de Duitstalige bevolking en de landen. Deze factor speelt ook een centrale rol binnen de theorie van Gardner (1985, 132) en Okuniewski (2012, 57). Volgens hun onderzoeken is de houding ten opzichte van de anderstalige gemeenschap van invloed op de motivatie bij het leren van een vreemde taal. Het uitgevoerde onderzoek bevestigt dus de theorie van Gardner (1985, 132) en Okuniewski (2012, 57) doordat deze factor binnen het onderzoek als tweede meest gekozen factor naar voren komt. Een van de belangrijkste redenen voor een keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal is voor de respondenten dus de positieve houding ten opzichte van Duitstalige landen en de bevolking. Deze respondenten hebben goede ervaringen met Duitstalige personen en vinden het belangrijk kennis van Duitstalige landen te hebben. De derde factor die van belang is bij de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal zijn de ‘Carrière mogelijkheden’. De respondenten denken dat Duits goed van pas zal komen in hun toekomstige baan, echter geven zij aan nog geen concrete baanvoorstellen te hebben. Dit is terug te zien in het feit dat de factor ‘Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn’ lager scoort ten opzichte van de stelling ‘Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt’. Uit het onderzoek van Jansen en De Vogelaer (2019) staat de factor carrière mogelijkheden, in dit geval specifiek het lerarenberoep, ook in de top drie van belangrijkste factoren voor de keuze voor de studie Neerlandistiek. Tot slot is het is een positief resultaat dat de factor ‘Willekeur’ als laagste scoort en de studenten dus een bewuste keuze maken bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal.

Samengevat kan de hoofdvraag “*Welke factoren spelen voor studenten in Nederland een rol bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal*” als volgt beantwoord worden: de interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes), de houding tegenover de Duitstalige bevolking en landen (community attitudes) en de carrière mogelijkheden (instrumentality) zijn de drie factoren die de grootste invloed hebben op de keuzemotivatie van de respondenten bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal. Op grond hiervan kan er gesteld worden dat het voorliggende onderzoek de onderzochte literatuur onderbouwt. Daarnaast heeft het onderzoek zich gericht op het onderzoeken van de invloed van de kenmerken nabijheid van de woonplek tot de Duitse grens waar de student is opgegroeid en het contact met Duitstalige personen. Gezien slechts enkele

stellingen significant anders beantwoord zijn door studenten die in het grensgebied op zijn gegroeid en/of regelmatig contact hebben met Duitstalige personen ten opzichte van respondenten die niet beschikken over deze kenmerken kan er verondersteld worden dat deze kenmerken geen significant effect hebben op de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal.

6. Slot

In dit hoofdstuk wordt het voorliggende onderzoek nader besproken. Er wordt een algemene discussie gevoerd waarin de positieve en negatieve kanten van de gebruikte methode worden besproken en er wordt nader ingegaan op de interpretaties van de conclusies. Vervolgens wordt in het tweede deel een vooruitblik gegeven, waarin wordt aangegeven wat in verband met dit onderzoek de moeite waard is om verder te onderzoeken en worden er aanbevelingen gegeven.

6.1 Discussie

Er een algemene discussie gevoerd met betrekking tot het onderzoek, vervolgens wordt de discussie voor de hoofdvraag en de deelvragen belicht. Allereerst is het mogelijk dat studenten verkeerd geïnterpreteerd hebben hoe de stellingen beoordeeld moesten worden en hebben zij deze stellingen vaker in het algemeen beantwoord, zonder erop te letten of deze stellingen betrekking hebben op hun studiekeuzemotivatie. Hierdoor kan een vertekend beeld zijn ontstaan van de resultaten. Dit is onder ander terug te zien bij de scores van de stelling ‘Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren’. Het lijkt erop dat de respondenten deze vraag vanuit algemeen oogpunt beantwoord. Dat er getwijfeld wordt aan de interpretatie door de studenten maakt dat deze stelling eventueel niet terecht als significant anders beantwoord bestempeld wordt. Voor studenten had het dus duidelijker moeten zijn dat ze het vanuit studiekeuzemotivatie moesten kijken. Daarnaast is er door de studenten in het veld waar ruimte was voor opmerkingen aangegeven dat de vragenlijst meer tijd in beslag genomen heeft dan ze verwacht hadden. Dit zou ervoor gezorgd kunnen hebben dat de studenten de vragenlijst snel doorlopen hebben met minder aandacht voor de vragen.

Welke factoren spelen voor studenten in Nederland een rol bij het kiezen voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal?

Wanneer er gekeken wordt naar de drie belangrijkste factoren met betrekking tot de keuze voor een universitaire studie met Duits, kan het belang van deze factoren ook bevestigd worden op basis van de besproken literatuur. Het belang van de factor ‘Interesse voor talen in het algemeen’ wordt ook door het onderzoek van Janssen en De Vogelaer (2019) bevestigd, waarin

deze factor ook als belangrijkste keuzemotivatie naar voren gekomen is. De factor ‘Houding ten opzichte van Duitstalige landen en de bevolking’ wordt ook bevestigd als belangrijke factor door Gardner (2007) en Okuniewski (2012). Zij stellen dat de houding ten opzichte van de anderstalige gemeenschap de grootste rol speelt bij het leren van een vreemde taal. Echter gaat het binnen hun onderzoek om het leren van een vreemde taal en niet om de invloed van de houding op de keuzemotivatie voor een talenstudie. Het voorliggende onderzoek heeft dus bevestigd dat de houding tegenover de anderstalige gemeenschap ook van invloed is op de studiekeuze bij een talenstudie. Het belang van de factor ‘Carrière mogelijkheden’ wordt ook door het onderzoek van Salomo (2014) en Janssen en De Vogelaer (2019) bevestigd. De verwachting dat men betere baankansen heeft wanneer men Duits spreekt, speelt binnen het onderzoek van Salomo (2014, 14) een belangrijke instrumentele factor. In het onderzoek van Janssen en de Vogelaer (2019) wordt duidelijk dat het voornamelijk om carrièremogelijkheden met betrekking tot het lerarenberoep gaat. Net zoals er in de genoemde onderzoeken gesteld wordt dat de motivatie voor het leren van een taal samenhangt met instrumentele en integratieve motivationele factoren geldt dit ook voor het voorliggende onderzoek. De interesse voor andere talen en de houding ten opzichte van de anderstalige gemeenschap behoren tot integratieve motivatie. De factor carrièremogelijkheden behoort tot de instrumentele motivatie.

Bestaat er een verschil in motivationele factoren tussen studenten die in de grensregio Nederland-Duitsland zijn opgegroeid en studenten die niet in de grensregio zijn opgegroeid? & Bestaat er een verschil in motivationele factoren tussen studenten die regelmatig contact hebben met Duitstalige personen en studenten die minder regelmatig of geen contact hebben met Duitstalige personen?

Zoals reeds besproken zijn er geen significante verschillen zichtbaar tussen de antwoorden van de respondenten die wel beschikken over de genoemde kenmerken en de respondenten die hier niet over beschikken. Behalve bij de stellingen ‘Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren’, ‘Ik reis graag naar Duitstalige landen’, ‘Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren’ en ‘Ik vind de Duitse taal makkelijk’. Hier bestaat er wel een significant verschil tussen de antwoorden van de respondenten met en zonder de besproken kenmerken. Er zou gesteld kunnen worden dat algemeen gezien er geen significante verschillen bestaan tussen de antwoorden van studenten die in het grensgebied opgegroeid zijn en de antwoorden van studenten die dit niet zijn, doordat er in Nederland op iedere middelbare school Duits les in de onderbouw gegeven wordt. Andersom is dit in Duitsland niet het geval, daar wordt alleen Nederlands les in de grensregio gegeven, waardoor er bij de leerlingen in de grensregio eerder interesse kan ontstaan voor de Nederlandse taal dan

bij de overige leerlingen in Duitsland die niet in het grensgebied op zijn gegroeid. Daarnaast zou de eenvoud waarmee er tegenwoordig contact gelegd kan worden via het internet niet perse hoeven te betekenen dat studenten die in het grensgebied wonen ook meer contact hebben met Duitstalig personen. Ook kan worden gesteld dat het in het kader van dit onderzoek representatiever was geweest als de verdeling van de studenten met betrekking tot achtergrondkenmerken meer naar verhouding zou zijn geweest. Gezien de verhouding van de verdeling van de kenmerken van de studenten die deelgenomen hebben aan dit onderzoek is het niet mogelijk de conclusies te generaliseren voor alle universitaire studenten in Nederland die een studie met Duits als hoofdtaal volgen. Een eventueel gevolg van de niet evenredige verdeling van studenten met de genoemde kenmerken kan zijn dat de conclusies met betrekking tot de verwachtingen van dit onderzoek niet kloppen. Tot slot zou het feit dat alleen positief geformuleerde vragen gesteld zijn van invloed kunnen zijn op de manier van antwoorden van de respondent.

6.2 Aanbevelingen

Met betrekking tot de resultaten kunnen er aanbevelingen gegeven worden aan verschillende groepen. De aanbevelingen worden gegeven op basis van de factoren die in het onderzoek naar voren zijn gekomen met betrekking tot de invloed op de studiekeuze; de interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes), de houding tegenover de Duitstalige bevolking en landen (community attitudes) en de carrièremogelijkheden (instrumentality).

Scholen

Wat deze drie genoemde factoren betreft is het voor docenten binnen het middelbaaronderwijs mogelijk deze factoren te beïnvloeden en te sturen. Dit blijkt ook uit het voorliggende onderzoek waarin de factor 'Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren' bovengemiddeld hoog scoort met betrekking tot factoren die geleid hebben tot de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal. Het Duits onderwijs op de middelbare school is voor veel leerlingen een van de eerste momenten waarbij zij in aanraking komen met de Duitse taal. Hierdoor kan een docent invloed uitoefenen op deze ervaring. Aangezien interesse voor vreemde talen en houding de belangrijkste factoren zijn bij de keuze voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal zouden de docenten ervoor kunnen zorgen dat deze factoren positief beïnvloed worden. Naast het taalkundige gedeelte zou de docent ook het culturele aspect in hogere mate kunnen betrekken in het onderwijs, zodat de leerlingen een goed beeld kunnen vormen van Duitstalige landen. Daarnaast kan de houding tegenover Duitstalige landen ook beïnvloed worden door het organiseren van meer uitwisselingsprojecten

met Duitstalige waardoor leerlingen een eigen beeld van de Duitstalige landen en hun cultuur kunnen vormen. Met betrekking tot de carrièremogelijkheden zouden scholen ook al informatie kunnen geven over de soorten beroepen die de leerlingen na hun studie kunnen gaan uitoefenen.

Universiteiten

Omdat de houding tegenover Duitstalige landen en hun bevolking in grote mate al tijdens de middelbare schooltijd gevormd worden, hebben universiteiten hier in mindere mate invloed op. Waar de universiteiten wel invloed op hebben zijn de voorstellingen van carrièremogelijkheden die toekomstige studenten hebben. Hier kan meer aandacht aan besteed. Tijdens de studie zouden de studenten ook meer met bedrijven en instellingen kunnen samenwerken, die betrekking hebben op de studie, zodat de studenten een concreet beeld kunnen vormen van hun toekomstige carrièremogelijkheden. Dit kan door bijvoorbeeld het uitnodigen van gastsprekers op de universiteit of het bezoeken van deze bedrijven en instellingen.

Overheid

Gezien het belang van de houding ten opzichte van Duitstalige landen en de bevolking en de invloed die uitwisselingsprojecten hier op hebben, wordt er aanbevolen meer budget voor deze projecten beschikbaar te stellen. Zo kunnen deze projecten uitgevoerd en herhaald worden.

6.3 Vervolgonderzoek

Gelet op de context waarbinnen dit onderzoek uitgevoerd is, namelijk de afname van de interesse voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal, kan er verder onderzoek uitgevoerd worden naar het beïnvloeden van deze keuze. Zoals besproken is de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal de laatste jaren onder druk komen te staan onder de Nederlandse middelbare scholieren. Het voorliggende onderzoek heeft uitgewezen wat de motivationele factoren voor een studie met Duits zijn onder de studenten die gekozen hebben voor een studie met Duits als hoofdtaal. Als een van de belangrijkste redenen voor de keuze is duidelijk geworden dat de positieve houding ten opzichte van de Duitstalige bevolking en de landen een centrale rol speelt. Met blik op het belang van de positieve houding voor de keuze voor een studie met Duits als hoofdtaal zou er op middelbare scholen onderzocht kunnen worden wat de houding van de scholieren is ten opzichte van de Duitstalige bevolking en landen. Vervolgens zou er in het verlengde hiervan onderzocht kunnen worden hoe de houding van middelbare scholieren ten opzichte van Duitstalige landen en de bevolking positief beïnvloed zou kunnen worden. Er kan bekeken worden in welke mate docenten hier invloed op hebben en op welke manier het voor docenten Duits op de middelbare school mogelijk is om meer aandacht te besteden aan dit onderwerp. Zo kan er eventueel bijgedragen worden aan een positievere

houding ten opzichte van de anderstalige gemeenschap. Dit zou eventueel kunnen leiden tot een stijging van het aantal middelbare scholieren dat kiest voor een universitaire studie met Duits als hoofdtaal.

7. Verwijzingen

- Dagnew, G., en A. Latchanna. *Attitude of teachers towards the use of active learning methods*. All India Association for Educational Research, 2009.
- Dörnyei, Z., en E. Ushioda. *Teaching and Researching*. Groot-Brittannië: Pearson Education, 2011.
- Dörnyei, Z., K. Csizér, en N. Németh. *Motivation, Language Attitudes and Globalisation: A Hungarian Perspective*. Groot-Brittannië: Multilingual Matters, 2006.
- Duitsland Instituut Amsterdam. *Belevingsonderzoek Duits*. Amsterdam: Duitsland Instituut Amsterdam, 2017a.
- . *Feiten en cijfers*. z.d. b. <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/1223/feiten-en-cijfers> (geopend maart 28, 2022).
- . *Tekort aan leraren Duits*. z.d. c. <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/1238/tekort-aan-leraren-duits> (geopend februari 25, 2022).
- Duits-Nederlandse Handelskamer. *Handelspartner Duitsland*. 2022. <https://www.dnhk.org/nl/advies/marktinformatie/handelspartner-duitsland#:~:text=Duitsland%20is%20de%20belangrijkste%20handelspartner,belangrijkste%20export%2Dhandelspartners%20van%20Duitsland> (geopend februari 2022, 26).
- Gardner, R.C. „Motivation and second language acquisition.” *Porta Linguarum*, 2007.
- . *Social Psychology and Second Language Learning*. Groot-Brittannië: Edward Arnold, 1985.
- Grotenhuis, M. te, en T. van der. Weegen. *Statistiek als hulpmiddel*. Assen: Van Gorcum, 2013.
- Het Financieele Dagblad. *Nederland scoort middelmatig met twee of meer vreemde talen*. 26 september 2019. <https://fd.nl/economie-politiek/1318204/nederland-scoort-middelmatig-met-twee-of-meer-vreemde-talen-muc2caMR5W1k> (geopend februari 25, 2022).
- Jansen, A., en G. De Vogelaer. *Waarom überhaupt Nederlands?* Münster: Westfälische Wilhelms-Universität, 2019.
- Lennartsson, F. *Students' motivation and attitudes towards learning a second language: - British and Swedish students' points of view*. Växjö: Kalmar Växjö Universiteit, 2008.
- Okuniewski, E. „Polish Secondary School Students Learning German:.” *Psychology of Language and Communication* 2012, nr. 16 (2012).
- Oroujlou, N., en M. Vahedi. „Motivation, attitude, and language learning.” *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2011.
- Riemer, C. „L2-Motivationsforschung für Deutsch als Fremdsprache.” *Fremdsprachen Lehren und Lernen*, 2016: 31-45.

- Rijksoverheid. *Wanneer ben ik geslaagd voor het havo eindexamen?* 2022. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/havo/eindexameneisen-havo#:~:text=De%20kernvakken%20zijn%3A%20Nederlands%2C%20Engels,kernvakken%20alleen%20Nederlands%20en%20Engels> (geopend februari 25, 2022).
- Ryan, R., en E. Deci. „Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being.” *American Psychologist*, 2000: 68-78.
- Salomo, D. *Deutschland, Deutschlernen und Deutschunterricht*. München: Goethe Institut , 2014.
- Spolsky, B. „Attitudinal aspects of second language learning.” *Language Learning*, 1969: 271-283.
- StudieKeuze. *Duitse Taal en Cultuur*. 2021. <https://www.studiekeuze123.nl/studies/56805-duitse-taal-en-cultuur-wo-bachelor> (geopend 26 maart, 2022).
- Studiekeuze. *Engelse Taal en Cultuur*. 2022. <https://www.studiekeuze123.nl/studie-in-cijfers/21PK/56806> (geopend april 1, 2022).
- Vries, J.W. de. „Nederlands als vreemde taal.” *Neerlandica extra Muros*, 1988.

8. Bijlagen

Bijlage 1. Vragenlijst

Inleiding

Beste student,

Mijn naam is Kyra Knols en ik ben pre-masterstudent Niederlande-Deutschland Studien aan de Radboud Universiteit.

In het kader van mijn bachelorscriptie verzamel ik informatie met betrekking tot de beweegredenen van studenten in Nederland om voor *een universitaire studie met Duits** in Nederland te kiezen.

Uiteraard is het invullen van deze vragenlijst vrijwillig en anoniem. In de [bijgevoegde brief](#) vind je meer informatie met betrekking tot de omgang met de data. Lees deze brief goed door en sla de hem op, zodat je ons ook nog na de afname van het onderzoek kan bereiken. Het invullen van de vragenlijst zal maximaal 10 minuten in beslag nemen.

Wij stellen je medewerking op prijs!

Alvast bedankt voor het invullen.

Groeten, Kyra Knols

ook mede namens de hoofdonderzoekers (Eva Knopp, Doris Abitzsch en Marije Michel)

* Wat bedoelen we met “een universitaire studie met Duits”? : Hiermee bedoelen we een Bachelor-, Premaster- of Masteropleiding met Duits als hoofdtaal (bijv. Duitse Taal en Cultuur, International Business Communication met Duits, Talen en culturen met Duits, International Relations met Duits, European Studies met Duits, Duitslandstudies, Nederland Duitsland Studies, Educatieve Master Duits, Letterkunde met Duits, Taalkunde met Duits etc.) en ook een BA- of MA-studie op ander vakgebied met een Minor Duits.

Verklaring deelnemer:

Ik heb uitleg gekregen over het doel van het onderzoek. Ik heb vragen mogen stellen over het onderzoek. Ik begrijp dat ik op elk moment tijdens het onderzoek mag stoppen als ik dat wil. Ik begrijp hoe de gegevens van

het onderzoek bewaard zullen worden en waarvoor ze gebruikt zullen worden. Ik stem in met deelname aan het onderzoek zoals beschreven in het informatiedocument.

Ja, ik stem hiermee in.

Nee, ik stem hier niet mee in.

Daarnaast geef ik toestemming voor (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is):

	Click to write Column 1	
	Ja	Nee
het verwerken van de volgende persoonsgegevens: leeftijd, woonplaats tijdens jeugd	☐	☐
het maken van audio-opnamen (in een mogelijke tweede gedeelte van de studie)	☐	☐
het uitschrijven van de audio-opnamen (transcriptie)	☐	☐
het gebruik van de anoniem gemaakte transcripten voor wetenschappelijk onderzoek	☐	☐

Vul hier alstublieft je handtekening in. (Dat kan met de computermuis of het touchpad).

×

SIGN HERE

---

clear

Deel A: persoonsgegevens

Wat is je geslacht?

Vrouw

Man

Anders

Wil ik niet delen

Wat is/zijn je moedertal(en)? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Nederlands

Duits

Anders, namelijk:

Welke studie volg je op dit moment?

- Bachelor Duitse Taal en Cultuur
- Bachelor Taal-en cultuurstudies met Duits
- Bachelor European Languages and Culture
- Bachelor International relations met Duits
- Bachelor Duitslandstudies
- Een andere bachelor
- Pre-master met hoofdtal Duits
- Master met hoofdtal Duits
- Minor Duits

Heb je een andere studie gevolgd voordat je met je huidige opleiding bent begonnen?

Ja, namelijk. Vul hier de naam van de studie in, of dit HBO of WO was en of je deze hebt afgerond of niet.

Nee

Welke bachelor met hoofdtal Duits volg je?

Welke pre-master met hoofdtal Duits volg je?

Welke master met hoofdtal Duits volg je?

Binnen welke opleiding volg je de minor Duits?

In welk jaar van je studie zit je nu?

Aan welke universiteit volg je deze studie?

Rijksuniversiteit Groningen

Radboud Universiteit

Universiteit van Amsterdam

Universiteit Leiden

Universiteit Utrecht

Waar ben je het grootste deel van je kindertijd (tot 16 jaar) opgegroeid en naar school gegaan?

In Nederland

Buiten Nederland

Wat is de plaatsnaam en provincie?

Welk land en welke plaats?

Beschrijf hier kort je schoolloopbaan met specifieke aandacht voor het vak of de taal Duits (bijv. drie jaar Duitse school in Frankrijk van 12-16 jaar, met Duits als eindexamen).

Voor welk profiel heb je in de bovenbouw gekozen?

E&M

C&M

N&G

N&T

Anders, namelijk:

Heb je Duits in de bovenbouw gevolgd?

Ja

Nee

Heeft een van je ouders of je familie een Duitstalige achtergrond?

Ja

Nee

Spreken jullie ook Duits met elkaar?

Nooit

Soms

Regelmatig

Vaak

Altijd

Heb je in je vrienden- of bekendenkring personen met een Duitstalige achtergrond?

Ja

Nee

Spreken jullie ook Duits met elkaar?

Nooit

Soms

Regelmatig

Vaak

Altijd

Heb je in je vrije tijd in de volgende situaties met de Duitse taal en/of Duitstalige personen te maken? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Online (b.v. gaming, sociale media, online platforms)

Verenigingsleven (b.v. sporten)

Vriendenkring en/of familie

In de buurt waar ik woon

Geen contact

Anders

In welke situatie?

Hoe vaak heb je normaliter contact met deze Duitstalige mensen in het Duits?

Dagelijks

Wekelijks

Maandelijks

Minder dan een keer per maand

Heb je al eens een langere tijd (minimaal een maand) in het Duitstalige buitenland doorgebracht?

Ja

Nee

Waar (land en plaatsnaam)?

Wanneer (het jaartal waarin het heeft plaatsgevonden, de leeftijd die je toen had en de lengte van het verblijf in maanden/jaren)?

Waarom (b.v. studie, stage, au-pair, reizen, baan, taal cursus etc.)?

Welke andere vreemde talen heb je op school of buitenschools geleerd?

Italiaans

Engels

Frans

Russisch

Spaans

Turks

Anders, namelijk:

Deel B: Studiekeuzemotivatie voor Duits

In hoeverre hebben de volgende factoren je ertoe aangezet een studie met Duits te kiezen?
(1 "helemaal mee oneens", 7 "helemaal mee eens")

	1 Helemaal mee oneens	2	3	4	5	6	7 Helemaal mee eens
Duits is een belangrijke taal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik reis graag naar Duitstalige landen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik lees graag Duitse literatuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben meertalig met Duits opgegroeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	1 Helemaal mee oneens	2	3	4	5	6	7 Helemaal mee eens
Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben enthousiast over de Duitse taal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kon voor mijn studie al goed Duits	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de Duitse taal makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende talen te kunnen communiceren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik luister graag naar Duitstalige muziek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	1 Helemaal mee oneens	2	3	4	5	6	7 Helemaal mee eens
Ik ben gewoon begonnen met een studie Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uit haal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Duits was een van mijn favoriete vakken op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is belangrijk om kennis van de cultuur en geschiedenis van de Duitstalige landen te hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Noem de belangrijkste redenen voor het kiezen van de studie met Duits / noem de belangrijkste redenen voor het kiezen voor de minor Duits.

Spelen de volgende studie-/carrièremogelijkheden na je studie met Duits een rol voor je? (1 "helemaal mee oneens", 7 "helemaal mee eens")

Ik kan mij voorstellen...

	1 Helemaal mee oneens	2	3	4	5	6	7 Helemaal mee eens
... een masteropleiding in een Duitstalig land te willen volgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... een buitenlandverblijf of stage in een Duitstalig land te wil doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...later in een Duitstalig land te werken en wonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... later binnen het economische gebied (bijv. Handel/dienstverlening/toerisme) met Duitse klanten te maken te hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... later een bestuurlijke functie te hebben, waarbij ik te maken heb met grensoverschrijdende thema's	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... later binnen het grensoverschrijdende culturele gebied te werken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... later vertaler te worden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... later taaldocent te willen worden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nog geen carrière voorstellingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk: <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel C: Duits op de middelbare school en binnen de opleiding

Hebben de ervaringen op de middelbare school binnen het vak Duits met betrekking tot de volgende gebieden je voldoende voorbereid op je studie met Duits? (1 "helemaal mee oneens", 7 "helemaal mee eens")

Ik werd goed voorbereid op ...

	1 Helemaal mee oneens	2	3	4	5	6	7 Helemaal mee eens	Niet van toepassing
... leesvaardigheid in het Duits	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... kijk- en luistervaardigheid in het Duits.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... gespreksvaardigheid in het Duits.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... schrijfvaardigheid in het Duits.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... Duitstalige literatuur.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... de oriëntatie op de studie en beroep.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Met betrekking tot welke gebieden had je meer voorbereid willen worden?

Op welke manier heeft de middelbare school bijgedragen aan de oriëntatie met betrekking tot de vervolgstudie met Duits en het beroepenveld? (Denk aan gastsprekers van de studie Duits of het werkveld, een gesprek met een decaan, bezoeken van onderwijsbeurzen, profielwerkstuk begeleiding met het thema Duits)

Van welk(e) aspect(en) had je voor het begin van de opleiding verwacht dat ze voor zouden komen binnen je studie met Duits? Je kan meerdere antwoorden kiezen.

- Taalvaardigheid
- Literatuurwetenschap
- Taalwetenschap
- Geschiedenis en politiek
- Cultuur en interculturele thema's
- Academische vaardigheden

Welke van deze aspecten komen daadwerkelijk voor binnen je studie met Duits? Je kan meerdere antwoorden kiezen.

Taalvaardigheid

Literatuurwetenschap

Taalwetenschap

Geschiedenis en politiek

Cultuur en interculturele thema's

Academische vaardigheden

Hoe interessant vind je de volgende aspecten binnen je studie met Duits?

(1 "volledig oninteressant", 7 "erg interessant")

	1 volledig oninteressant	2	3	4	5	6	7 Erg interessant	Niet van toepassing
Taalvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Literatuurwetenschap	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taalwetenschap	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Geschiedenis en politiek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cultuur en interculturele thema's	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Academische vaardigheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

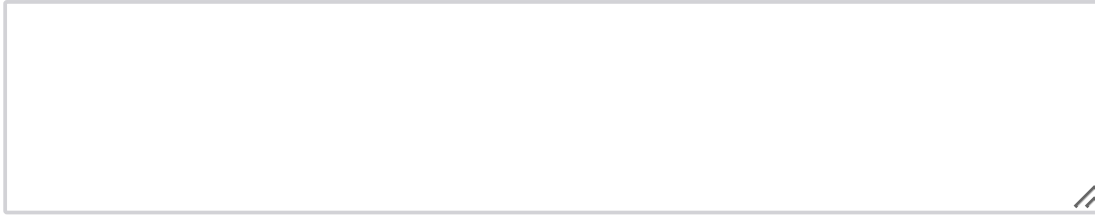
Hoe tevreden ben je met de keuze voor de studie met Duits / minor

Vul een cijfer in van 1 tot 10 (waarbij 10 het hoogst is).

Deel D: Vervolgonderzoek en opmerkingenveld

Als je bereid bent om eventueel verdere mondelinge vragen te beantwoorden, kun je hier je e-mailadres achterlaten. Als dit niet het geval is laat je dit vlak leeg.

Als er iets ontbreekt in deze vragenlijst, als je iets heeft gestoord of als je nog iets wilt toevoegen, kan je dit opmerkingenveld gebruiken. Wanneer dit niet het geval is kun je dit vlak leeglaten.

Powered by Qualtrics

Bijlage 2. Stellingen gesorteerd per beraamde factor

Carrière mogelijkheden (instrumentality)

- Duits is een belangrijke taal.
- Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn.
- Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt.

Aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement)

- Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer.
- Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren.
- Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren.

Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness)

- Ik ben meertalig met Duits opgegroeid.
- Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen.
- Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken.

Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes)

- Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben.
- Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld.
- Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen.

Ervaring met Duits op de middelbare school (l2 learning attitudes)

- Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school.
- Duits was een van mijn favoriete vakken op de middelbare school.
- Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur.

Interesse voor talen in het algemeen (l2 learning attitudes)

- Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen.
- Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk.
- Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging.

- Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen.
- Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende talen te kunnen communiceren.

Interesse voor de Duitse taal (12 learning attitudes)

- Ik ben enthousiast over de Duitse taal.
- Ik vind de Duitse taal makkelijk.
- Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging.
- Ik kon voor mijn studie al goed Duits.
- Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen.

Interesse in de cultuur en het land (cultural interest)

- Ik luister graag naar Duitstalige muziek.
- Ik lees graag Duitse literatuur.
- Ik reis graag naar Duitstalige landen.
- Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen.
- Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen.

Willekeur (instrumentality)

- Ik ben gewoon begonnen met een studie Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uithaal.
- Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft.

Bijlage 3. Afstand van woonplek waar respondent is opgegroeid tot aan de grens

Groen = < 45 km tot aan Duitse grens.

Aantal respondenten	Woonplaats	Provincie	Aantal km tot aan Duitse grens
1	Limburg	Sittard	4 km
1	Limburg	Venlo	5 km
1	Noord-Brabant	Oosterhout	115 km
1	Noord-Brabant	Helmond	50 km
1	Noord-Brabant	Breda	130 km
1	Noord-Brabant	Tilburg	100 km
1	Noord-Brabant	Roosendaal	125 km
1	Noord-Brabant	Uden	35 km
1	Noord-Brabant	Elsendorp	40 km
1	Noord-Brabant	Veghel	30 km
2	Gelderland	Nijmegen	12 km
1	Gelderland	Doetinchem	20 km
2	Gelderland	Apeldoorn	50 km
1	Gelderland	Zutphen	45 km
1	Gelderland	Harderwijk	125 km
1	Gelderland	Hoevelaken	115 km
1	Gelderland	Culemborg	65 km
1	Gelderland	Scherpenzeel	70 km
2	Gelderland	Arnhem	25 km
1	Gelderland	Nijkerk	65 km
1	Overijssel	Zwolle	55 km
1	Overijssel	Kampen	65 km
1	Overijssel	Geesteren	8 km
1	Overijssel	IJsselmuiden	60 km
1	Overijssel	Raalte	65 km
1	Overijssel	Haaksbergen	13 km
1	Drenthe	Zuidlaren	45 km
1	Drenthe	Odoornerveen	25 km

1	Drenthe	Smilde	55 km
1	Drenthe	Gieteren	35 km
1	Utrecht	Zeist	65 km
1	Utrecht	IJsselstein	90 km
1	Utrecht	Nieuwegein	90 km
1	Utrecht	Amersfoort	65 km
2	Zuid-Holland	Leiden	170 km
1	Zuid-Holland	Capelle a/d IJssel	125 km
1	Zuid-Holland	Pijnacker	140 km
1	Zuid-Holland	Rotterdam	120 km
1	Zuid-Holland	Arkel	80 km
1	Zuid-Holland	Zuid-Beijerland	160 km
2	Zuid-Holland	Den-Haag	136 km
1	Zuid-Holland	Haarlem	120 km
1	Noord-Holland	Opperdoes	190 km
2	Noord-Holland	Amsterdam	170 km
1	Noord-Holland	Hoofddorp	190 km
1	Noord-Holland	Nieuw-Vennep	200 km
3	Groningen	Groningen	50 km
1	Groningen	Bourtange	2 km
1	Friesland	Leeuwarden	115 km
1	Friesland	IJlst	150 km
1	Zeeland	Goes	200 km
1	Duitsland	Nordwalde	n.v.t.
1	Duitsland	Moosburg	n.v.t.
1	Oostenrijk	Geen informatie	n.v.t.
1	Luxemburg	Geen informatie	n.v.t.
1	Slowakije	Trstená	n.v.t.
1	Bulgarije	-	n.v.t.
1	Verenigd Koninkrijk	Londen	n.v.t.
1	Ierland	Cork	n.v.t.

Tabel 28. Afstand van woonplek waar respondent is opgegroeid tot aan de grens

Bijlage 4. Berekening factorenanalyse keuzemotivatie

	Gemiddelde per stelling	Gemiddelde per factor
Duits is een belangrijke taal	5,73	
Ik wil later werk doen waarbij de Duitse taal belangrijk zal zijn	x*	
Met kennis van de Duitse taal heb ik meer kansen op de arbeidsmarkt	5,4	
Carrière mogelijkheden (instrumentality)		5,57
Mijn ouders wilden graag dat ik Duits studeer	2,21	
Mijn vrienden vinden het belangrijk om Duits te leren	2,16	
Mijn docent op de middelbare school heeft me aangemoedigd om Duits te gaan studeren	x*	
Aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement)		2,19
Ik ben meertalig met Duits opgegroeid	1,6	
Ik was voor het begin van de studie al regelmatig in contact met Duitstalige personen	3,36	
Over het algemeen vind ik het nuttig om de Duitse taal te kunnen spreken	6,12	
Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness)		3,69
Het is belangrijk om kennis van de cultuur van Duitstalige landen (bijv. geschiedenis, politiek, economie, muziek) te hebben	5,54	
Duitsland speelt een belangrijke rol in Europa en de wereld	5,78	
Ik heb goede ervaringen met Duitsers en/of mensen uit de Duitstalige landen	5,58	
Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes)		5,63
Ik vond Duits een makkelijk vak op de middelbare school	5,27	
Duits was een van mijn favoriete vakken op de middelbare school	4,85	
Mijn docent op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt voor de Duitse taal en cultuur	4,49	
Ervaring met Duits op de middelbare school (12 learning attitudes)		4,87
Ik ben enthousiast over het leren van vreemde talen	6,16	
Ik vind het leren van vreemde talen makkelijk	4,96	
Ik vind het leren van vreemde talen een mooie uitdaging	5,96	
Ik interesseer me in het algemeen voor talen en culturen	6,31	

Ik vind het belangrijk om met veel mensen in verschillende talen te kunnen communiceren	5,88	
Interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes)		5,85
Ik ben enthousiast over de Duitse taal	6,28	
Ik vind de Duitse taal makkelijk	4,66	
Ik vind het leren van de Duitse taal een mooie uitdaging	5,7	
Ik kon voor mijn studie al goed Duits	4,64	
Ik vind het interessant om mij verder in de Duitse taal te verdiepen	6,04	
Interesse voor de Duitse taal (12 learning attitudes)		5,46
Ik luister graag naar Duitstalige muziek	4,22	
Ik lees graag Duitse literatuur	4,15	
Ik reis graag naar Duitstalige landen	5,91	
Ik vind het belangrijk om de taal en cultuur van mijn buurland te kennen	5,01	
Ik heb interesse in de cultuur van Duitstalige landen	5,9	
Interesse in de cultuur en het land (cultural interest)		5,04
Ik ben gewoon begonnen met een studie Duits en kijk of het mij ligt en ik er plezier uithaal		
Ik heb de studie Duits gekozen omdat het geen numerus fixus heeft	x*	
Willekeur (instrumentality)	x*	
x* niet meegenomen in de berekening voor het gemiddelde omdat deze stelling niet correleert met de andere stellingen		
Interesse voor talen in het algemeen (12 learning attitudes)	5,85	
Houding tegenover Duitstalige landen en de bevolking (community attitudes)	5,63	
Carrière mogelijkheden (instrumentality)	5,57	
Interesse voor de Duitse taal (12 learning attitudes)	5,46	
Interesse in de cultuur en het land (cultural interest)	5,04	
Ervaring met Duits op de middelbare school (12 learning attitudes)	4,87	
Sociale omgeving/persoonlijk contact met Duitsers (integrativeness)	3,69	
Aanmoediging en steun van buitenaf (parental encouragement)	2,19	
Willekeur (instrumentality)	0	

Tabel 29. Berekening factorenanalyse keuzemotivatie

Bijlage 5. Vreemde talen die de respondenten geleerd hebben

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Welke andere vreemde talen heb je op school of buitenschools geleerd? - Selected Choice Engels	65	1	1	1,00	,000
Welke andere vreemde talen heb je op school of buitenschools geleerd? - Selected Choice Frans	52	1	1	1,00	,000
Welke andere vreemde talen heb je op school of buitenschools geleerd? - Selected Choice Russisch	2	1	1	1,00	,000
Welke andere vreemde talen heb je op school of buitenschools geleerd? - Selected Choice Spaans	11	1	1	1,00	,000
Valid N (listwise)	0				

Tabel 30. Vreemde talen die de respondenten geleerd hebben